



BELED



TELEPÜLÉSKÉPI ARGUMENTÁCIÓKÉZIKÖNYV



TÉR-HÁLÓ

1	TARTALOMJEGYZÉK.....	1
2	BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ.....	3
3	A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA.....	4
4	ÖRÖKSÉGÜNK.....	10
5	ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA.....	31
6	AJÁNLÁSOK.....	43
7	JÓ PÉLDÁK.....	62
8	JÓ PÉLDÁK.....	77
9	MELLÉKLETEK.....	81



„Csak figyelek, érzékelem, hogy vagyok, hogy vagyok valahol, és ez már nem jelent otthonosságot. Lenni, otthon lenni természetes állapot: aki otthon van, nem gondol rá, hogy van valahol.”

Greccsó Krisztián

„A település nem egy ideál, nem egy archeológiai lelet, de borgőzös ingatlanfejlesztési bűvészmutatvány sem, ... hanem maga az élet, a maga végtelenségével, gyönyörűségével és borzalmával, egyidejűségével és csodájával.”

/prof. emeritus Meggyesi Tamás/

A településsel foglalkozó szakemberek már megközelítőleg 100 éve vallják, hogy a település életjelenségeket mutató dolog.

„Minden település valamikor létrejön, „megszületik”, aztán növekedni kezd, stagnál, esetleg elhal vagy megújul, növekszik, működéséhez a környezetből energiát és anyagokat használ fel, ezek átalakításával saját fogyasztására és piacra szánt termékeket állít elő, közben hulladékokat bocsát ki, kapcsolatba kerül más településekkel, és köztük – különösen az ellátás terén - bizonyos munkamegosztás alakul ki. A benne élő emberek helyi társadalmat alkotnak, miközben a település saját történelemmel, kultúrával és hagyományokkal rendelkezik - vagyis sajátosan komplex életjelenségeket produkál. Eközben a település műszaki létesítmények meghatározott rendszere, de nem csak az, hanem élő organizmus is. Ezt az organizmust fenn kell tartani, és a kor követelményeinek megfelelően fejleszteni is kell.”

Éppen ezért fontos minden település számára, hogy saját forrásainak hasznosítási lehetőségeit felismerje, saját fejlődési útját megtalálja. Ez a saját arc jelenti a település önazonos és önálló életben maradását.

A kézikönyv ehhez kíván segítséget nyújtani. A település bemutatásával, az értékek megismertetésével és útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti, természeti és táji értékek tárházába, hogy olyan épületet tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, egyben illeszkedik a település képéhez, azt ízléssel viszi tovább, értéket ad a település, településképp számára.

A kézikönyvben foglalt ajánlások nem kötelező jellegűek. Nem céljuk az uniformizálás, sőt éppen ellenkezőleg. Céljuk az értékekre való figyelemfelhívás, az értékek megismertetése, a lehetőségek feltárása. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Major Jenő
polgármester

A TELEPÜLÉS RÖVID TÖRTÉNETE

Beled múltja

A pattintott és csiszolt kőeszközök tanúsága szerint a hely már az őskorban lakott volt. Kelta, római, és népvándorlás kori leletek szintén előkerültek vidékünkéről. A Vásárosfalú határában talált kora Árpádkori (X.-XII. sz.) sírleletek pedig arra utalnak, hogy a honfoglaló őseink is birtokba vették a területet. A falu első írásos említése egy 1230-as keltezésű oklevélhez kötődik. Ebben az Osl nemzetségbeli Belud comes (várispán), akiről a falu a nevét kapta, malmokat adományozott a csornai prépostságnak. Ezen ipari létesítményeknek később is nagy szerepe volt a település történetében. A Kis Rába folyó vize nemcsak a három malmot hajtotta, hanem védte észak felől a falut, és átkelőhely lévén rajta, hídvám illetve a vásárjoggal is bíró települést. Ez utóbbi a Rábaköz egyik gazdasági központjává tette Beledet.

Az ország három részre szakadása után a Bécs ellen vonuló török hadak többször végigdúlták vidékünket, súlyos károkat okozva. A Rákóczi szabadságharc idején a falu a kurucok oldalán állt, ezért a császári csapatok harcát kísérte pusztulás. A XVIII. sz.-ban megindult a nagybirtokon a majorsági árutermelés. Ekkor a középkorban birtokos Ostffyak, Kanizsaiak, majd Nádasdyak után az Esterházy és Cziráky család lett a falu nagybirtokosa. A kereskedelem elősegítése végett az Esterházyak zsidó lakosokat telepítettek a faluba. Jelenlétük fellendítette a gazdasági életet, amelynek súlypontja a birkatenyésztésből származó gyapjú-kereskedés volt. A kiterjedt legelők miatt a jobbágyok erdőirtással szereztek maguknak telkeket. A XIX. században a belterjes állattenyésztés került előtérbe, a legelők nagy részét is művelhetővé tették a fokozódó gabonatermesztés számára. Így átrajzolódtak az erdőkből, legelőkből, szántókból álló külső területek, az utóbbiak javára. Az 1848-as forradalmat követő jobbágyfelszabadítás után további differenciálódás ment végbe, a gazdák, a nemesség és a nagybirtokosok szántóinak, legelőinek és erdeinek elkülönítésével.



Beledben a mezőgazdaság mellett jelentős volt a kisipar is. 1874 -ben a céhek helyére lépő ipartestülethez 12-féle iparágban 30 mester és segéd tartozott. Számuk a XX. század közepére már megközelítette a 200-at. Nagy előrelépést jelentett, hogy az 1891-ben megnyitott Pozsony-Szombathely vasútvonal érinti Beledet Ez nagy jelentőséggel bírt a személy és áruszállítás területén. A település szerkezetére is hatással volt, megnyitotta a Rábán túli építkezések sorát. Először a közúti híd és az állomás között a Vasút utca házsorai épültek meg, majd a hídtól jobbra levő Rába-tertek házai alkottak egy új falurészt, amelyet a népszelv Kányavárosnak nevezett. Az I. világháború után létesült három, vasútra néző utcájával, állami támogatással az Újtelep.¹ A második világháború után az Újteleppel

¹ A tulajdonosokat a Falusi Kislakásépítő Szövetkezet (FAKSZ) és az Országos Nagycsalád Alap (ONCSA) segítette. Baranyai Lenke: Kultúrtörténeti böngésző a Rábaköz és Beled történetéhez. Sopron, 2011. 11. o.

szemben levő káposztás kerteket is felparcellázták és beépítették. A terjeszkedés ezután az Alsó kertalja (Fűz dűlő) irányában folytatódott.

A természeti csapások, jég, fagykár mellett állandó veszélyt jelentettek a vidéknek az árvizek, amelyek lehetőségét a 19. század végi Rába szabályozás csökkentette. A másik rém a tűz azonban 1858-ban és 1887-ben vitt végbe nagy pusztítást. Majd 1890-ben egy szeles napon a Fő utca 78 szalmatetőű épületét emésztette el a tűzvész.² A következő évtizedekben téglából emelt, cseréppel fedett házak épültek. Az I. világháború után, a bethleni konszolidáció idején 1924-és 1929 között 50 új házra adtak építési engedélyt.³ Ekkorra a korábbi téglavetőket felváltotta a Rába mellett kiépülő két nagyüzem: Schwarz Ignác, valamint Szabó István és társai gőztéglagyára. Árujukat gőzmozdonyos kisvasút továbbította az állomásra.



A XX. sz. első évtizedeiben a falu városias, polgári jelleget öltött. Megjelentek az emeletes középületek és magánházak 1901-ben az evangélikus, 1921-ben a katolikus iskola, 1929-ben a községháza a 20. sz. elején épült a nagyvendéglő, mellette Sandi Gyula cipész üzlete és otthona, Spitzer Zsigmond bőrkereskedő háza (ma a posta épülete), és a Malom utca elején Rosinger Ferdinánd magkereskedése, magtára és lakása (ma Provertha Zrt.) A Fő u. 50. sz. alatt Barthodeiszky Ella magasföldszintes háza. A kereskedők, iparosok és gazdapolgárok otthonait is igényesen alakították ki. A homlokzatot gyakran díszítette pártázat, vagy gipsz stukkó dísz, és egyedien formált ablakok.⁴

Boltok sora tarkította a Fő utcát, gazdag közösségi élet bontakozott ki egyletek, körök, asztaltársaságok formájában. A kulturált időtöltést szolgálta a kaszinó, a kávéház és a mozi. Ehhez a villanyáramot a Rajts malom állította elő, és ez lehetővé tette a telefon használatát és az utcai közvilágítás bevezetését is. A betakarítást négy cséplőgép segítette, autóbuszjárat indult Kapuvárra, és két bérautó (taxi) is rendelkezésre állt.

Az első világháború veszteségei után a második még mélyebben érintette a falut. Szinte minden családnak volt hősi halottja. A városháza melletti emlékmű 64 hadban elesett katona nevét örökíti meg. Az Auschwitzba hurcolt 330 zsidó lakos közül pedig 278-an vesztették életüket a „halálgyárban”.

² Rábaköz c. lap 1890. jún.29-i száma Orz. Széchenyi Könyvtár

³ S. Lt. Főszolgabírói iratok 36. d. IV./ 423. építési engedélyek.

⁴ Baranyai Lenke: Beled hideg napjai 1944-45. Győr, 2016. 8 Képei közt megtaláljuk a fent nevezett házakat és más épületeket 7. 8. 10. 11. 13 14. 17. 18. 28 29 30. 35 38. 40 42. 46. 49. o.

Az 1945-ös választások után többpárti képviselőtestület alakult, ami azonban 1949-ben az országos politika lenyomataként egypártivá szűkült. A 150- nél több iparost szövetkezetekbe, a földműveseket 3 tsz-be tömörítették. A téglagyárat és cementüzemet államosították. Az 1956-os forradalomban együtt küzdöttek a változásért Beled értelmiségi, iparos, és gazdálkodó, és értelmiségi rétegeinek elismert tagjai. A forradalom leverése után az élet a Kádári pártállami keretek között folytatódott. A falu 1973-tól 6 környező község társulásával, de döntési jogaik megtartásával nagyközség lett. 2009-ben pedig városi rangot kapott.

Dr.Baranyai Lenke



Vica

Beled város része Vica, mely 1162-től datált település, malma már ekkor állt, ez volt adományozása tárgya. Vica 300 körüli létszámával 1983-ban olvadt be Beled Nagyközségbe. Vica évszázadokon át a patinás nevű Vicay család birtoka volt. Szorgalmas és becsületes népe élte a magyar falvak lakóinak küzdelmes életét. Földesurai békés, vallásos emberek voltak, jobbágyaik is ezt az utat járták.



"A település évszázadokkal ezelőtt a mai falutól északkeletre helyezkedett el. A falu nevének eredetéről a népi tudatban az él, hogy néhány évszázada egy gazdag grófnő volt a falu úrnője, akit Vica kisasszonynak hívtak. A valóság az, hogy jóval korábban, a XII. századból már okleveles adat bizonyítja a helynév létét. Nagyon korai becses oklevél tanúsága szerint "1162-ben III. István király Farkas nevű soproni várszolgát a várnépi kötelék alól felszabadítja, Kapuvár védelmében tanúsított érdemeiért Kecöl és Vica nevű birtokon egy-egy malmot és rétet adományoz neki."

A középkori oklevelekben gyakran történik említés a vicai malmokról. A malmok jelentőségét érzékelteti az a körülmény is, hogy adományozásuk, engedélyezésük királyi jog volt.

Egy 1233-ban keletkezett oklevél szerint a soproni várjobbágyok a Vincha nevű földet jogtalanul birtokolták. Ugyancsak ez évben II. Endre király levelében találkozunk Vica névvel, Csák Miklós gróf Tárnoknak Petlend nevű földjéről és Mihályi birtokairól rendelkezik a király, és Vicát mint déli szomszéd helységet említi.



A település látványossága a római katolikus templom, amely 1738-ban épült barokk stílusban, majd 1863-ban építették újjá. Főoltára, szószéke műves munka, műemlékvédelmi nyilvántartásban szerepel. A barokk elemeket őrző, romantikus stílusú épület freskóit Borsa Antal és Samodai József festette



A vicai templom átépítésére 1876-ban került sor.

A tatárjárás után IV. Béla király adománya nyitja meg újabb birtokok sorát, aki 1246-ban Patak és Vica nevű Sopron megyei falvakban adott egy-egy ekényi földet.

1349-ben a csornai konvent előtt kiállított bizonyoságlevél szerint Viczay János fia Tamás négy félteket adott el Viczay Beled fia Belednek és János nevű fiának.

A Viczay család az Osl nemzetségből származik, amelynek Beled ága az 1230-as években Vicán lakott, ahol már akkor templomuk is volt. A családtörténet Vica helynévből származtatja a Viczay családnevet.

A XV. századi történelmi forrásokban sok helyen fellelhető a Viczai család egy-egy birtokügye.

Az 1600-as években a falutól északra még nagy kiterjedésű erdő húzódott.



ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

A különböző időbeli fejlődési szakaszok jelentősen befolyásolják a település morfológiáját, szerkezetét. A központi részek organikus településszerkezetűek, de a külső településrészeket nem elkerülték el a „modern idők” sablonos, mérnöki utcahálózatai. A belterület meghatározó eleme a széles, kétoldali fasoros Rákóczi utca, a házak előtt szépen gondozott, tágas közterületi zöldfelületekkel. Utcakép tekintetében szerencsére annak több szakaszán szép, harmonikus utcaképet adnak az egymás mellett sorakozó földszintes, sokszor három-négy-öt-8 ablakos, utcával párhuzamos eresztű házak vagy a nagyobb középületek, emeletes épületek. A nagyközségekből, lassan kialakuló kisvárosokra jellemzően, megkezdődött a fő utca zártsorúsodása és megjelentek az utcaképben a többszintes épületek, amelyek közül, emblematikus épületként kiemelkedik a kastély és a városháza. Értékes településszerkezeti elem a településen a Rákóczi utca mellett a történelmi településmagot képező Petőfi utca, Kossuth utca, valamint a Jókai és Árpád utcák ősi vonalvezetése.

A Vica Fő utcája máig megőrizte a házak előtti szépen gondozott, széles zöldterületeit. Sajnos a régi fasor csak nyomokban fellelhető. Megtalálható azonban még benne néhány szép régi ház, melyek településképi szempontból értékes elemei a településrésznek.



A várost minden irányból szántóföldek, mezőgazdasági művelésű területek határolják.

A belterületet Észak-Dél irányban átszelő, kanyargó Kis-Rába mentén, valamint a közigazgatási határon futó Répce mentén még foltokban megtalálhatóak a vizet kísérő fás, ligetes területek.



A városban és külterületén jelentős tájsebek a még működő kavicsbányatavak és a hatalmas kiterjedésű agyagbánya. Üdítő kivételek a horgásztavakká alakított, valamint kempingnek használt rekultivált tavak.

A település környezetének további meghatározó eleme az M86-os gyorsforgalmi út, amely hatalmas a tájból kiemelkedő csomópontjaival, töltéseivel átalakított a tájképet.

A település egy a lakóinak kellemes, szép és élhető környezetet biztosító, település. Gondozott és nem utolsó sorban dekoratív közterületekkel, ápoltságokkal, kertekkel, karbantartott, felújított lakó és középületekkel.

A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK

A város építészeti értékekben gazdag, területén több műemléki védelem alatt álló épület, illetve művi érték, és több helyi értékvédelemre érdemes és értékvédelemben részesített épület, építmény és növényzet található.

MŰEMLÉKEK BELEDEN

Beled - Vica (Temető) Pietá-szobor, 1849. Fő u. 2. hrsz: 1404.



Beled - Vica R.k. templom, barokk, 1738.

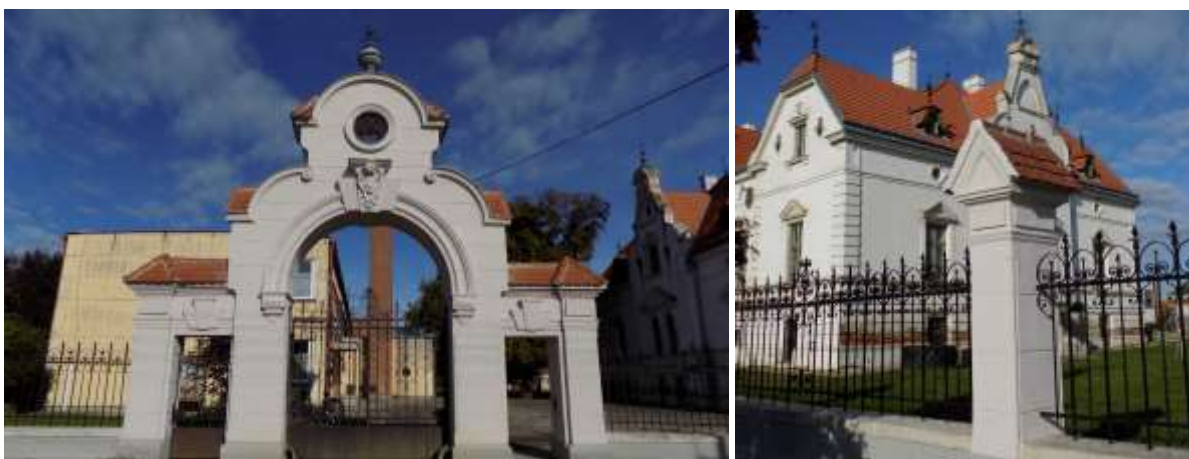
Orgonakarzata klasszicista, 19. sz. eleje. Berendezése: főoltár, szószék, barokk, 18. sz. A templomot 1863-ban építették újjá. Freskóit Borsa Antal és Samodai József festette. Vica Fő u. 2. hrsz: 1405



Barthodeiszky-Udvary kastély Rákóczi u. 114. hrsz: 1015/4.



1890-re készült el Beled főutcájának képét jelentősen meghatározó épület, a döntően neoreneszánsz elemeket tartalmazó késői historizáló stílusú kastély. A kastély külseje máig megtartotta eredeti kialakítását. Tervezője Ludwig Schöne.



A kert törtívű oromzattal, volutás díszítéssel, tetején copf jellegű kővázával ellátott pilléres kapuépítménye szintén eredeti formájában maradt fenn. A kastély felé néző oldalán a Barthodeiszky család kőből faragott címere látható.

A szabadon álló épület homlokzatai egységes kialakításúak, középső tengelyükben tört ívű oromzatok emelkednek. Az alaksor kváderes díszítésű, az épület sarkain armírozás látható. A kastély keretelt ablakait félköríves vagy háromszög alakú szemöldökpárkányok koronázzák, amelyekben ornamentális motívumokkal övezett torzfej látható.

Főhomlokzatának oromzatában egykor a Barthodeiszky család címere és az 1890-es évszám volt látható, ma a volutás díszítés, a félkör alakú lunetta és csúcsíves záródású faltükör látható. Az oldalrizalitok szélei armírozással díszítettek, felettük trapézoromzatok emelkednek. Az alsó sor ablakainak osztása megegyezik a magasföldszint nyílásritmusával, a homlokzat 1+5+1 osztású.



Az oldalhomlokzatokat középen enyhén előrelépő rizalit tagolja, amelynek félköríves záródású ablakait háromszög szemöldök koronázza. A törtívű oromzaton egy egyenes záródású, íves szemöldökpárkánnyal ellátott ablak nyílik, amely felett csúcsíves faltükör látható.

A kerti homlokzat középső tengelyében - a széleken két pilléren, középen két toszkán oszlopon nyugvó - timpanonos kocsifelhajtó áll. A homlokzat síkjában, a kocsifelhajtó felett a főhomlokzattal megegyező kiképzésű oromzat jelenik meg, amelyen kör alakú, keretelt világítóablak nyílik. A hátsó homlokzat két szélén, széleiken armírozással díszített oldalrizalitok láthatók, felettük trapézoromzatok emelkednek. A kocsifelhajtó két oldalán a többi ablak szintjénél magasabban lévő ablakok nyílnak, alattuk kisméretű, szegmensíves záródású ablakokat helyeztek el.

A kastély tetőzetének eredeti ablakait, az oromzatok vasdíszait a felújítások során is megőrizték.





A kastély eredeti nyílászárói megmaradtak, azonban az eredetileg flóderozott felületeket zöld színűre festették, a réz kilincsek egy részét modern alumínium darabokra cserélték. A főbejáraton belüli szélfogó ajtaja, ami egyébként megegyezik a kastély többi ajtajának kialakításával - másodlagos elhelyezésben van.

A II. világháború után a kastélyt kifosztották, majd az államosítást követően gépállomást alakítottak ki, a park fáit kivágták. Az 50-es évek közepén a község tulajdonába került a kastély és általános iskolát helyeztek az épületbe. Mára az önkormányzat tulajdonában álló kastély üresen áll. Korábban falai között helytörténeti gyűjtemény is található volt.

A kastély eredeti, pillérek által tartott vasrácsos kerítése ma is látható. (A kerítés helyi védelem alatt áll.)

(Kastély leírása a műemlékjegyzék szerint. A kutatást Nemes András és Édelmayer Kamilla művészettörténészek végezték.)

A kastély településképet meghatározó szerepe vitathatatlan. Ahhoz azonban, hogy a jövőben az épület emblemikus megjelenés minél jobban érvényesüljön, lépéseket kellene tenni a kastély közvetlen környezetében megépített iskolaépület zavaró látványának mérséklésére, pl. növényzettel való eltakarására, homlokzatszínének szerencsésebb megválasztására.

HELYI VÉDETT ÉS HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT MŰVI ÉRTÉKEK BELEDEN

Településképi, utcaképi és építészettörténeti, történelmi szempontból jelentős épületek, építmények, emlékek



Téglagyár Vörösmarty utca (480/6 hrsz)

A megmaradt egyetlen épület a kéménnyel, mind építészeti értékei tekintetében, mind egyediségét tekintve védelemre, megtartásra érdemes.



Egykori malom Beled, külterület (061/4 hrsz)

L alaprajzú, impozáns méretű, nyeregtetővel fedett épület. A tájképben betöltött szerepe, valamint építészeti értékei kiemelkedők.



Magtár Jókai utca 3. (5/22 hrsz) A településképből betöltött szerepe és építészeti értéke a városban jelentős.



Városháza Rákóczi Ferenc utca 137.

U alaprajzú, egyemeletes épület, a XX. század első felében épült. Jellegzetes nagyközségi/mára városi hivatali épület. Belső terében a nyílászárók, a lépcsőház, valamint az emeleti padlóburkolatok eredeti formában maradtak fenn.



Zsidó temető Fűzes utca (227/3 hrsz)

A megyében kiemelkedő méretű és sírkőszámú épségben meglévő izraelita temető, értékei és egyedisége páratlan.



Temető régi sírkövei (159/1, 159/2 hrsz)



Római katolikus templom Rákóczi Ferenc utca (180/2 hrsz)

Egyhajós, homlokzati tornyos, romantikus stílusú épület, mai formáját az 1863-os átépítéskor kapta. Belsőjében csehsüvegboltozatos belső tér, kő padlóburkolat. A településképből betöltött szerepe és építészeti értéke a városban jelentős.



Az 1901-ben épült klinkertéglás épületet mára teljesen eltakarja a homlokzat elé ültetett bugás csörgőfásor.



Evangélikus templom és egykori evangélikus iskola Rákóczi Ferenc utca 20. (1111 hrsz)
(1108 hrsz)

Településképi, utcaképi és építészettörténeti szempontból jelentős lakóépületek



Lakóház Rákóczi u. 38. 1097 hrsz.



Lakóház Rákóczi u. 78. 1058 hrsz.



Lakóház Vásártér utca 5. (992/1 hrsz)



Lakóház Rákóczi Ferenc utca 172. (961/1 hrsz)



Lakóház Rákóczi Ferenc utca 174. (960 hrsz)

Lakóház Rákóczi Ferenc utca 42.
(1079 hrsz)



Lakóház Rákóczi Ferenc utca 202. (783
hrsz)

Lakóház Petőfi Sándor utca 1. (410 hrsz)



Lakóház Rákóczi Ferenc utca 170. (962/3, 962/4 hrsz)



Lakóház Rákóczi Ferenc utca 34. (1099/2 hrsz)



Lakóház Rákóczi Ferenc utca-Árpád utca elágazása (1147 hrsz)

Ezen országos vagy helyi védelmet nem élvező, de a hagyományos beépítési formát őrző, történeti értékű lakóépületek szerepe a település arculatában igen jelentős. Az épületek a **beforduló tömegű, polgáriasodó ház** tipikus példái. Az épületek jellemzője az utcával párhuzamos ereszt és 4-5 (álló téglalap alakú) ablak az utca felé. A nyeregtető lehet oromfalas vagy kontyolt, valamint ezek variációja, pl. amikor az L alakú épület hátra nyúló épületszárnyán oromzatos kialakítású a tető az utcai szárnyon pedig kontyolt. Ezek az épületek jellemzően a korábbi, utcára merőleges tömegű házak bővítésével, vagy a városi polgári házak megjelenését utánozva terjedtek el. Az ablakok körül gyakran jelenik meg – a ház építési idejének és stílusának függvényében – klasszicizáló, romantikus vagy leggyakrabban historizáló stílusú vakolatdíszítés. A homlokzatot sokszor tagolják pilaszterek vagy armírozás, illetve párkányok. Bejárati ajtó soha nem nyílik az utcára. Ezek a házak a településeken jellemzően az utcafronton állnak, de Böny területén inkább az előkerttel kialakított beépítés az elterjedt.



Helyi védelem alá vont fasor a Rákóczi utcai hársfasor.



Helyi védelem alá javasolt fa a Vica Fő utca végén (Beled-Vadosfa összekötő út) található kereszt mellett álló gesztenyefa.

Szagrális, történelmi emlékek

A település területén szerencsére szép számmal maradtak fenn szagrális és történelmi emlékek (keresztek, harangláb, ravatalozó, szobrok, emlékművek), amelyeket kellő tisztelettel tart karban és rendben a település.



TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLETEK

Beled közigazgatási területét országos jelentőségű védett természeti terület nem érinti.

Fellelhetők azonban a településen természetközeli területek (*mocsár, a nádas*) érzékeny természeti területek (ÉTT). Beled közigazgatási területe ezen belül a „Fontos” besorolású Rába-mente védelmi terület által érintet.



Beled közigazgatási területén az országos ökológiai hálózat övezetei közül az ökológiai folyosó és a pufferterület övezetek is megtalálhatók, valamint egyes területei részei a Natura 2000 természetmegőrzési területeknek.

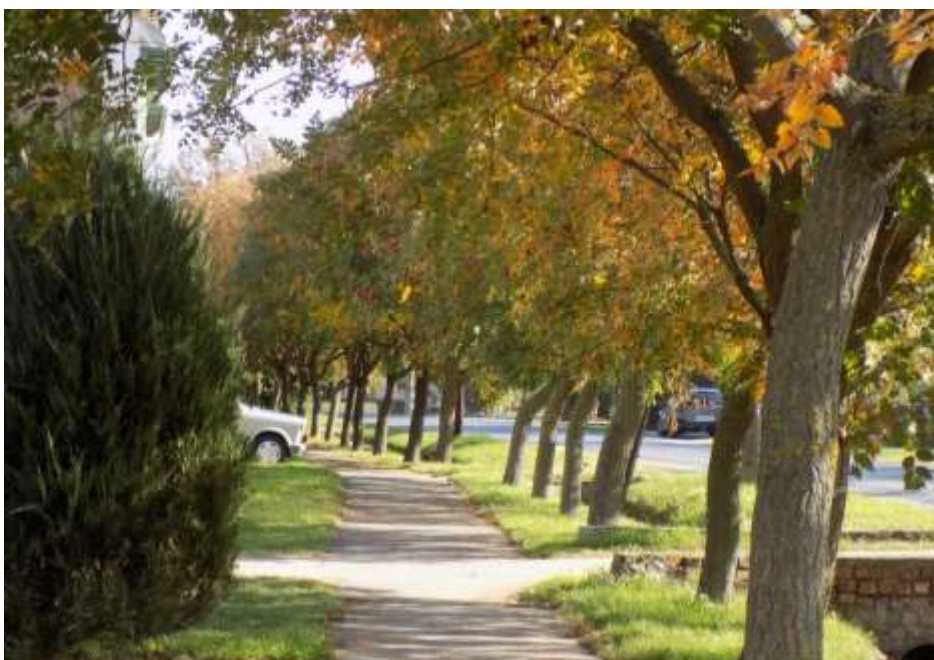


Ökológiai folyosó és pufferterület a Répce mentén és a belterületen áthaladó Kis-Rába mentén található. A Répce végig a közigazgatási határ mentén ligetes, erdős területek kísérik. A Kis-Rába mentén sajnálatos módon már csak szaggatottan találhatóak meg a vízfolyásokat kísérő erdős, bokros foltok.

Nagyobb összefüggő zöldfelületek, zöldterületek a településen a Kis-Rábát valamint a Répce kísérő liget erdők, a sportpálya (a Vásártér utcában), a Tondach agyagbánya északi területei, a két horgásztavat körül-ölelő facsoportok, a település keleti felében található gazdasági területek zöldfelületei, és nem utolsó sorban a hosszú kertes lakóterületek összefüggő kertjei, valamint a Rákóczi utat kísérő fasorok.



A külterület mára sajnálatos módon táji, tájképi, természeti értékekben egyaránt szűkülökodik. Beled környezetében nem találhatóak ökológiai magterületek, mint ahogyan nem találhatóak kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek, tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek vagy vízminőség védelmi területek sem. (OTrT)



A település közösségi zöldfelületei igényesen kialakított, tervezett, szépen karbantartott zöldterületek és közparkok, amelyek magas színvonalú burkolatokkal, köztéri alkotásokkal, játszótéri elemekkel, térbútorokkal jól ellátottak.



A közterületek látványa, parkok, fasorok látványa kedvezően befolyásolja a kialakult településképet.



TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET, TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLAT, TÁJKAREKTER BEMUTATÁSA

Az első Katonai Felmérés (1763-1787) ill. a második Katonai Felmérés (1806-1869) térképein Beled környékén egy nagyon változatos, mozgalmas tájat láthatunk. Ekkor még kiterjedt erdőterületek kaszálók, legelők és rétek tarkítják a tájat. Vica is és Beled is egy egyutcás utifalu. Beled esetében azonban már a hosszú fő utca mellett a környező települések felé vezető utak mentén is megindul a lakóházak megtelepedése. Felismerhető a mai Kossuth utca és Petőfi utca is. A belterületek közvetlen környezetét a házak mögötti veteményesek és gyümölcsösök jellemzik. A külterületet pedig behálózzák a környező települések, kisvárosok, vízi átkelők és malmok felé vezető utak. A térképeken látható a két templom, a temetők és a három malom ábrázolása is. Beleden pedig már ott a téglagyár.



A második és harmadik katonai felmérés közötti időszakban szinte teljesen eltűntek a települések erdői és rétjei, feltörték a legelőket.

Harmadik Katonai Felmérés (1869-1887) térképén már csak a vízfolyások mentén találunk keskeny erdősávokat. A vizek már szabályozott mederben folynak. Jellemző új táji elem a szántóföldeket tovább osztó földutak megjelenése. Valamint mindenhol megtalálhatóak az utakat kísérő fasorok.



Az 1940-es évekig ezután szinte semmit nem változott a táj képe. (Magyarország Katonai Felmérése -1941)

Beleden kissé megnövekedett a település lakóterülete, kiépültek a Ciráki, Közép, valamint Hunyadi utcák.

Külterületen letisztult, véglegesedett az úthálózat, valamint sajnálatos módon elkezdett csökkenni az utakat, vízfolyásokat kísérő faállomány.



Ezt követően az 1950-es évektől a szövetkezeti termelés következményeként megjelent a külterületeken a nagytáblás szántóföldi gazdálkodás. Az agyag és kavicsbányászat révén pedig nagy kiterjedésű bányatavak jelentek meg a lakóterületek körül. A régen változatos erdős, rétes területet az ember erdőirtás és nagytáblás gazdálkodás révén műtájjá, kultúrtájjá alakította.



TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ, TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK



A történeti településrész területén a megmaradt a hagyományos oldalhatáron álló beépítés, amely a Rákóczi utcában jellemzően zárt sorú beépítéssé vált

A telekszélességek változatosak Vicán inkább keskenyebbek, Beleden már szélesebbek. A történeti településrészek bővelkednek értékes épületállományban.

A széles, tágas Fő utca, valamint a szintén széles és tágas, nagy zöldfelülettel és fasorokkal bíró Rákóczi utca - végében a parkkal - az beépítések karaktere, jellege a házak telepítése mind-mind értéket képviselnek.

Utcaképi, településképi szempontból kiemelkedően értékesek a megmaradt régi házak.

A területen belül, ahol átépült ugyan az épületállomány ott is védendő és megtartandó érték az utcahálózat, az utcák vonalvezetése, szélessége vagy adott esetben keskeny mivolta, a kialakult teresedések, a beépítések jellege és a telekstruktúra és a zöldfelületek, fasorok.



Több helyen megőrződött még az utcára merőleges nyeregtetős, kontyolt vagy oromfalas épületek, valamint a zártorsósodott, utcával párhuzamos nyeregtetős, párhuzamos ereszű, széles homlokzatú, sokablakos (3-8 ablak) homlokzatú házak egyenletes ritmusa. Ezen a kisvárosias jellegű beépítésű területen találhatóak a meghatározó középületek.



A házak előkert nélkül az utcára épültek, a kerítések változatosak (tömör deszka, fém, falazott vagy áttört fém anyagúak vagy akár tömör elemes betonkerítések) helyenként utcaképi jelentőséggel bíró, mives építmények.

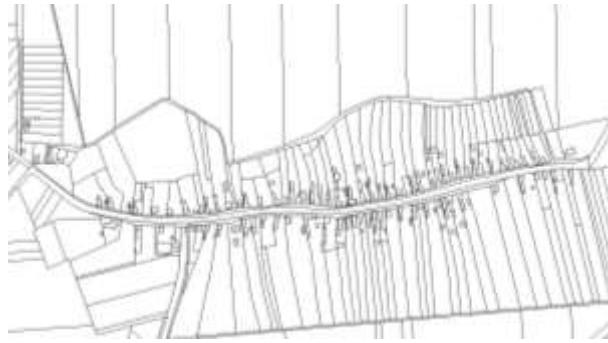




A külső településrészek mérnöki, sematikus telekosztásaival, utcahálózatával, szabályos négyzetes alakú, azonos méretű telkeivel ellentétben a történeti településrészben egy organikus telek és utcahálózatot találunk, változatos alakú és nagyon eltérő méretű telkekkel, közterület-szélességekkel.



A történeti településrész területén a jövőben fontos a kialakult beépítési módok (zárt sorú és oldalhatáros), építési helyek megtartása, kerüendő a hagyományos és kialakult épületmagasságoktól, párkánymagasságoktól kirívóan elütő, az utcák ritmusát megbontó épületek megjelenése.



Fontos az épületterányok, nyílásosztások, hagyományos anyaghasználat, színvilág. Megvéendő az utcák, lakóépületek ritmusa. Kerüendő a telkek utcafronti összevonása.

Beleden hagyományos falusi és kisvárosi arányú épületek egyaránt előfordulnak, akár egymás mellett is megjelennek. A hasonló anyaghasználat (pl.: kő, vakolat, téglaburkolat, cserép fedés), a világos színek használata és a csaknem azonos hajlásszögű magastető teremt közöttük harmóniát.



Vica területén ellenben a hagyományos falusi arányú épületek a jellemzők. A melléképületek – ahol létesültek – a telk hátsó részében helyezkednek el, így az utcaképben ritkán játszanak szerepet.



A történelmi településrészének utcái és terei sok zöldfelülettel rendelkeznek, melyeket szépen karbantartanak. A közparkok, zöldterületek növényállománya, és térbútorainak anyaghasználata példaértékű.





ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZEK, TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL NEM MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

Az átalakuló területek lakóterületinek utcaképei épületállományukban, építészeti stílusaikban nagyon változatos képet mutatnak. Az 1960-as évektől napjainkig a sátoztetős, 80-as évekbeli nyeregtetős épületeken át a legújabb korok mediterrán stílusú házáig, az egyszintes, kétszintes, pincelakásos, tetőteres épületekig bezáróan mindenféle épület megtalálható a településen.





Az utcák, tömbök anyaghasználatukban, színhasználatukban, tetőformáikban, építészeti stílusaikban és minőségükben nagyon eltérő képet mutatnak.



A telkek – mivel mezőgazdasági tevékenységet a lakók a telkek alakításaikor jellemzően már nem folytattak –kisebnek, így a hagyományos falusi lakóépületeknél szélesebb, házak szorosabban követik egymást. A kevés számú és kicsi melléképület a lakóházak mögött helyezkedik el, az utcaképben nem játszik szerepet.



Az átalakuló településrészek körébe tartoznak továbbá az ipari gazdasági területek, bányák területei, sport és szabadidős területek, kereskedelmi gazdasági területek.



Ezekon a területeken az átalakulást, valamint új beépítésre szánt területek kialakulását, nagyobb épületállomány megjelenését nem lehet és nem is kell megakadályozni, hiszen ez a lakosság megváltozott életmódjának, igényeinek ill. a település gazdasági fejlődésének természetes következménye.



A nem lakó funkciójú átalakuló területek épületállománya jellemzően igényes anyaghasználatú és építészeti, településképi tekintetben környezetükbe illeszkedő kialakítású.





BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A beépítésre nem szánt területek körét két részre osztottuk a településen.



A településképi szempontból meghatározó ökológiai szempontból értékes beépítésre nem szánt területek körébe tartoznak mindazon területek, amelyeken a jövőben nem lenne kívánatos nagyobb épületállomány megjelenése, vagy egyáltalán épületek megjelenése, ill. tájképet romboló vezetékek, aótornyok stb. megjelenése. Ilyenek az erdőterületek, erdősávok, rétek, gyepek, legelők területei, NATURA 2000 területek, az országos ökológiai hálózat területei, az érzékeny vízminőség-védelmi területek.


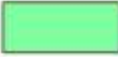




A kialakult tájhasználat azonban szervesen kapcsolódik a település történetéhez, történelméhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában, erősítésében. Nem lehet tehát cél teljesen kizárni a külterületekről egy-egy laza, szellős beépítésű lovardát, üdülőépületet, sport-szabadidős létesítményt vagy a gazdasági területek megjelenését. Ezért településképi szempontból nem meghatározó, egyéb beépítésre nem szánt területek körébe soroltuk azokat a területeket, amelyeken megengedhető épületállomány, villamosvezeték, adótorony, napelempark stb. megjelenése.



Beled területén 4 eltérő karakterű területet jelöltünk ki:

Jelmagyarázat

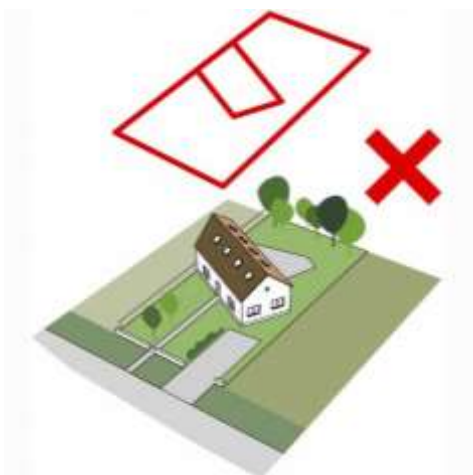
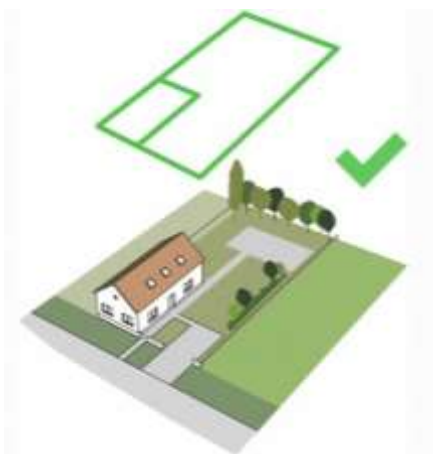
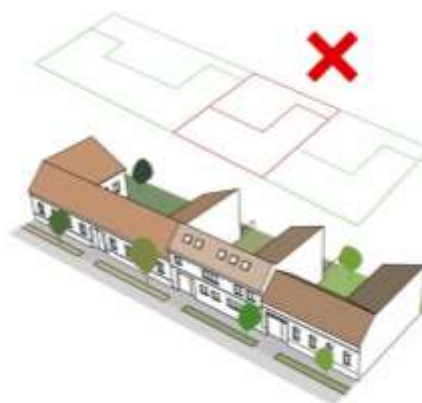
-  településképi szempontból meghatározó, településszerkezeti értékes történeli településrész
-  településképi szempontból meghatározó tájképvédelemmel érintett és ökológiai szempontból értékes - beépítésre nem szánt terület
-  településképi szempontból nem meghatározó egyéb beépítésre szánt terület
-  településképi szempontból nem meghatározó egyéb beépítésre nem szánt terület

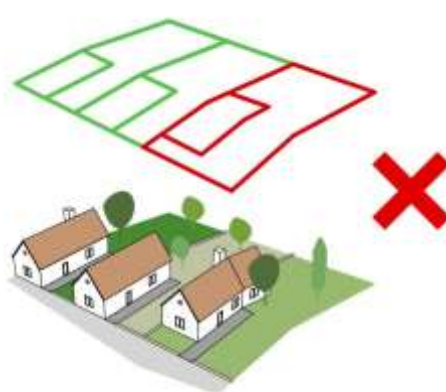
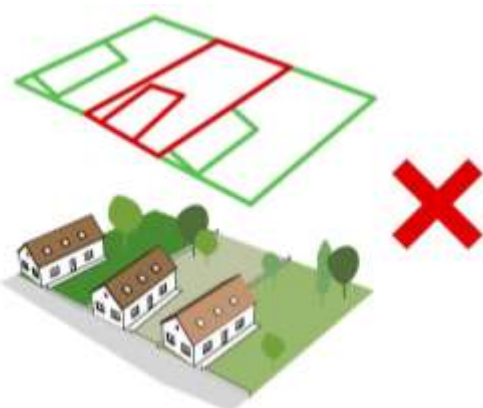
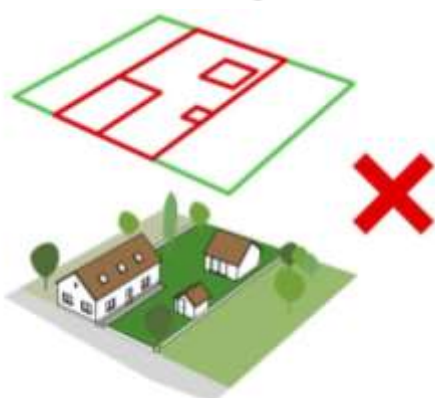
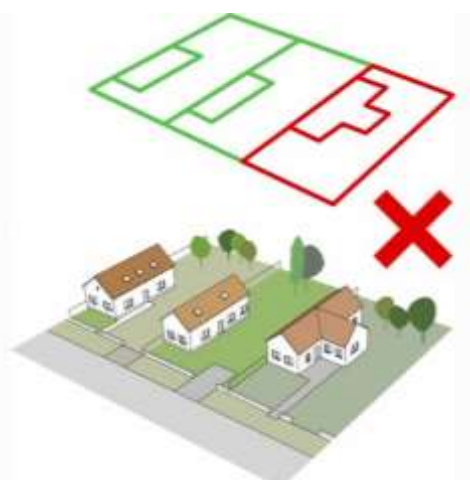
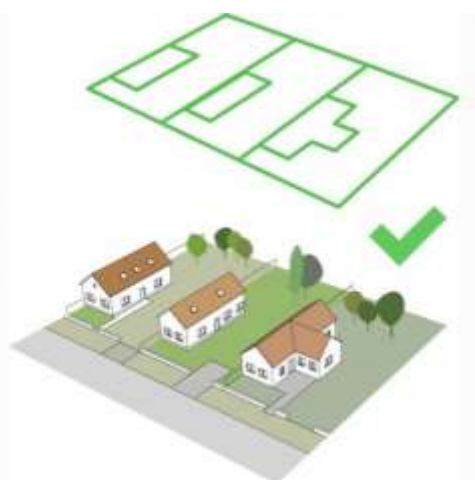




A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, VALAMINT ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZRE

ÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE, ELEPÍTÉS





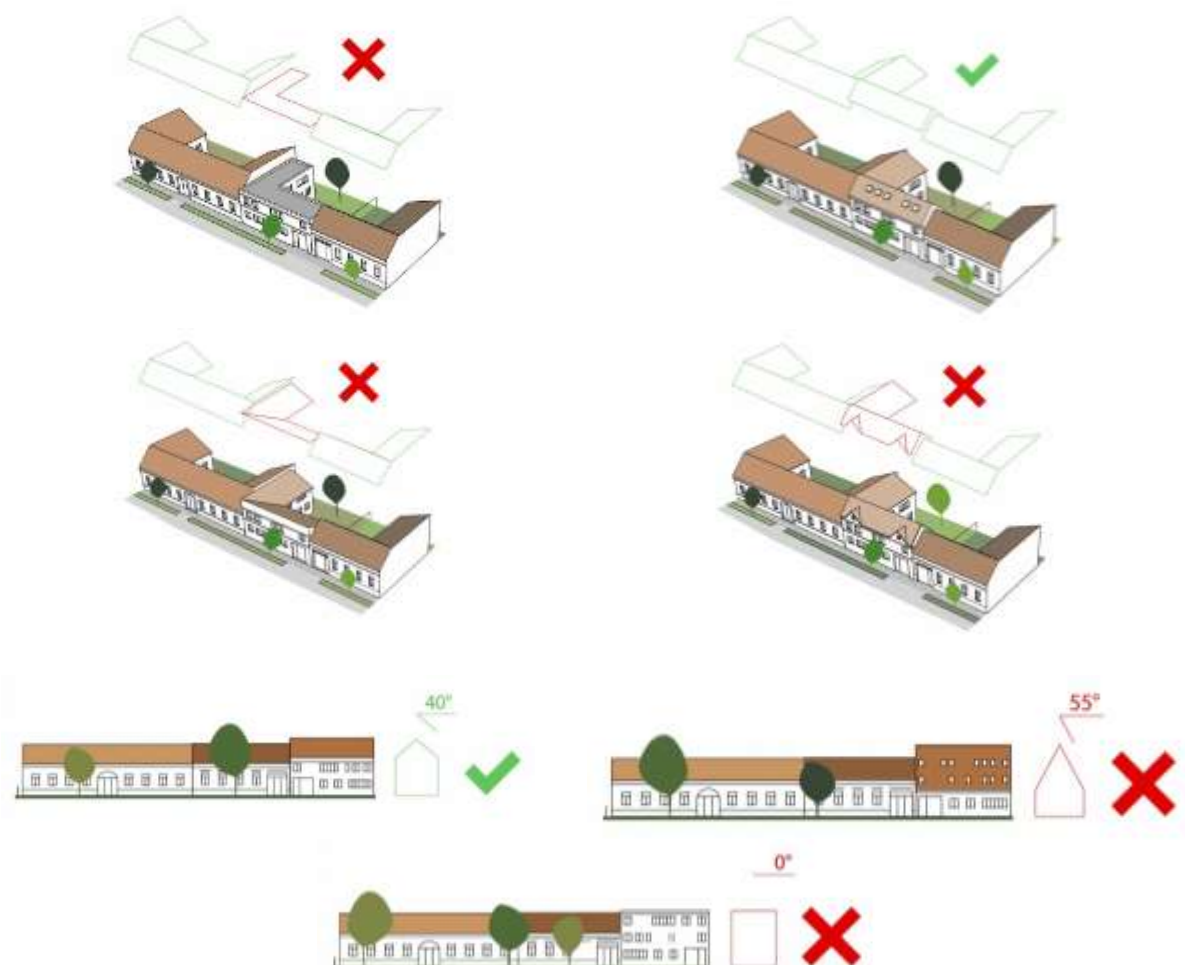
A történeti településrész területén az épületek jellemzően oldalhatáron és zárt sorúan helyezkednek el, előkert nélkül. A területen nem kívánatos az utcák ritmusától és a kialakult telekszélességektől eltérő telekszélességek kialakítása, a hagyományos telekstruktúra megváltoztatása.

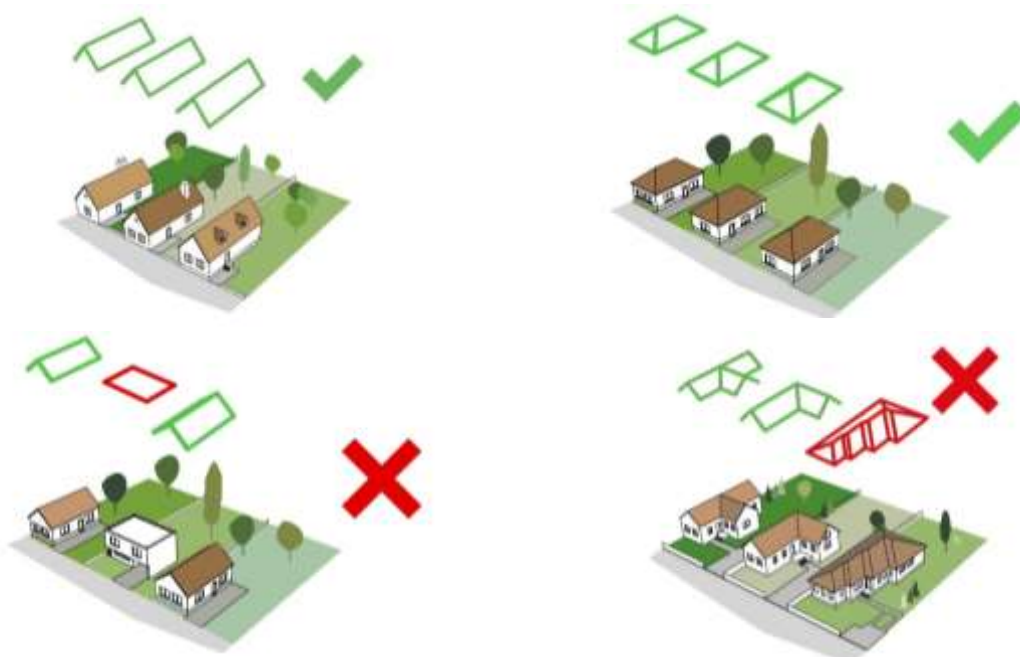
ÉPÜLETEK MAGASÁGA



A történeti településrész területén a jelenleg földszintes, földszint + tetőteres ill. földszint+emeletes vagy 2 emeletes épületek egyaránt megtalálhatóak. Az Utcával párhuzamos gerincű épületek esetében törekedni kell az egymással harmonizáló ereszmagasság kialakítására. Többszintes tetőtér kialakítása nem megengedett.

TETŐK KIALAKÍTÁSA, TETŐFORMA

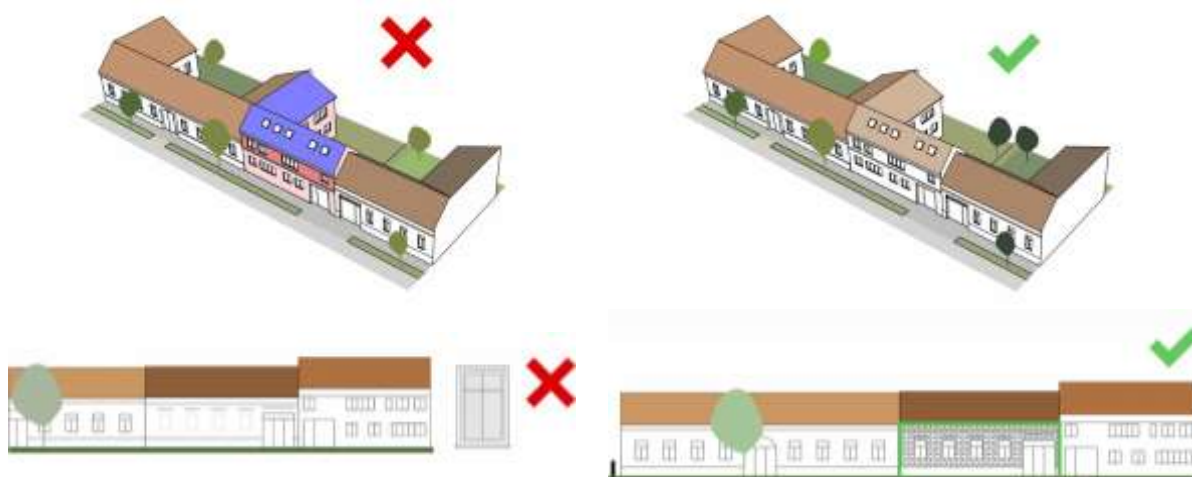




A történeti településrész területén kizárólag magastetős épületek találhatóak. A tetőformák általában egyszerűek. Az egységes településkép megőrzése érdekében alacsony hajlásszögű (mediterrán) vagy nagyon magas hajlásszögű (alpesi) épületek megjelenése, valamint manzárdtető kialakítása nem kívánatos. A tető hajlásszögét 38 °-45° között javasolt meghatározni. Az utcaképek tekintetében az egyes épületek átépítésénél az utcára jellemző tetőgerinc irány, ereszfforma követése javasolt. Kerülendő a túltagolt tetők alkalmazása és elvárás a környezetben kialakult renchez történő alkalmazkodás.

Az épületeken az égetett agyagcserép fedés javasolt. Kerülendő a műantikolt vagy egyéb, nem természetes színű cserepek vagy cseréptől eltérő egyéb héjazatok (múpala, bitumenzsindely stb.) alkalmazása. A feltűnő, kirívó színhasználat (pl. zöld vagy kék, lila cserép) szintén nem megengedhető.

HOMLOKZAT KIALAKÍTÁSA, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS





Az épületek homlokzatának, oromfalának, tűzfalának kialakításánál a területen hagyományos vakolt vagy téglaburkolat architektúra alkalmazása javasolt. Kerülendő a homlokzat túlzott - kővel, fával történő – burkolása, főként, ha az nem építészeti indokolt helyen és szerkezetként, hanem csak öncélú díszítőelemként jelenik meg. A homlokzati felületek és nyílászárók színei esetében kerülni kell a túlzottan élénk vagy túlzottan sötét, a műanyagbázisú festékek és vakolatok elterjedésével lehetővé vált színek (lila, kék, piros...) használatát és a környezethez alkalmazkodó természetes földszíneket kell előnyben részesíteni. Egy adott épületen nem ajánlott háromnál több eltérő szín vagy háromnál több árnyalat alkalmazása.

Természetes anyag (kő-, téгла-, illetve faburkolat) homlokzati felületként történő alkalmazása esetén vakolt homlokzati felület(rész) színezése során általában csak két, egymással és a természetes anyaggal harmonizáló szín, vagy egy szín legfeljebb két árnyalata alkalmazható.

Új épület létesítése esetén a környező épületek anyaghasználatából célszerű kiindulni. Ez azonban nem zárja ki újabb, lehetőleg természetes anyagok, illetve kortárs anyagok (fa, rozsdamentes acél, üveg stb.) használatát sem, amennyiben azok erősítik az építészeti koncepciót, és harmonikusan illeszkednek a környezetbe.

A lábazatok esetében kerülendő a ragasztott, csempeszerű utánzatok alkalmazása. Előtérbe kell helyezni a hagyományos kő, téгла vagy vakolt lábazatokat.

A nyílászárók esetében kerülni kell a túl sok osztással kialakított vagy fekvő téglalap arányú nyílászárók alkalmazását. A területen lehetőség szerint kerülni kell az utólagosan beépített redőnytokok megjelenését.

KERÍTÉSEK KIALAKÍTÁSA

A területen a kerítések változatosak (tömör deszka, fém, falazott vagy áttört fém anyagúak ill. tömör elemes betonkerítések) helyenként, mint már említettük utcaképi jelentőséggel bíró, mívés építmények.

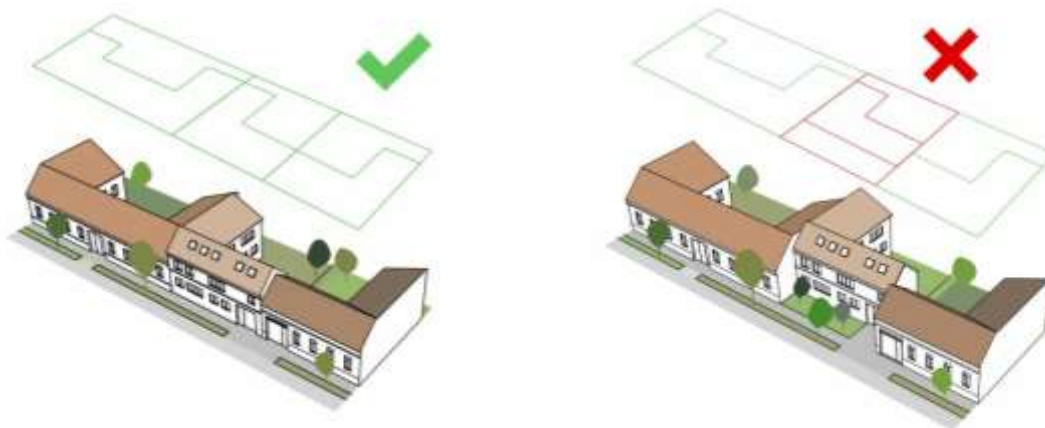
Az igényesen kialakított, illeszkedő kerítések kialakításának tendenciája továbbra is megtartandó. Az esetlegesen nádszövettel takart dróthálós kerítés, alumínium hullámlemez kerítés használata nem megengedhető. Kerülendő tömör sövénykerítések kialakítása.

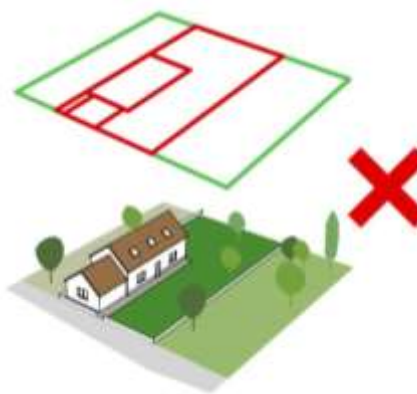
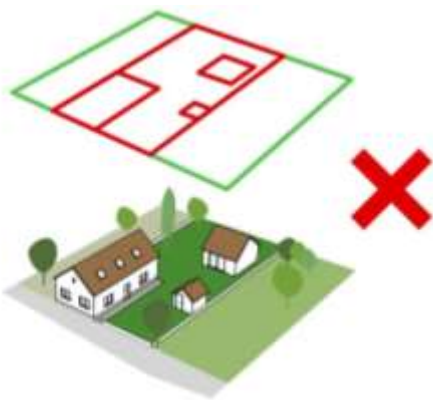
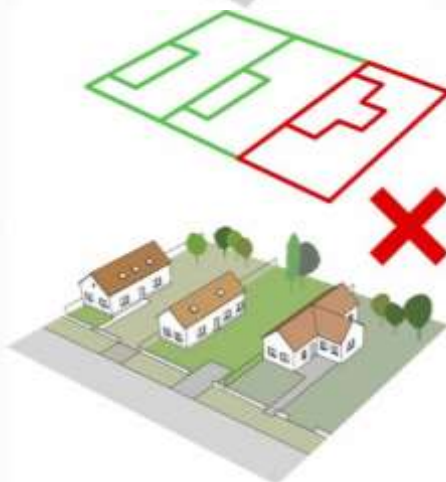
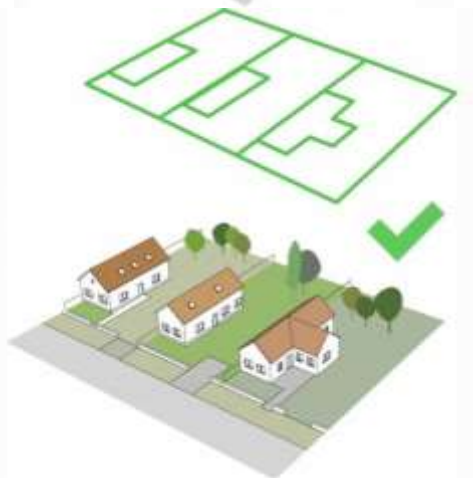
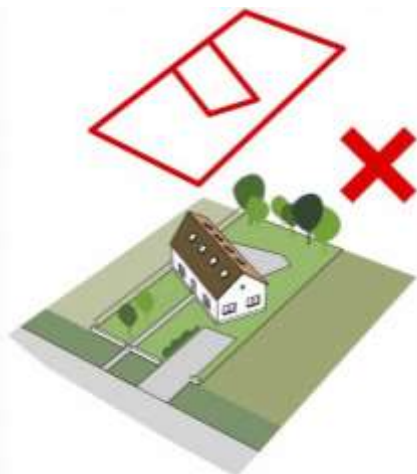
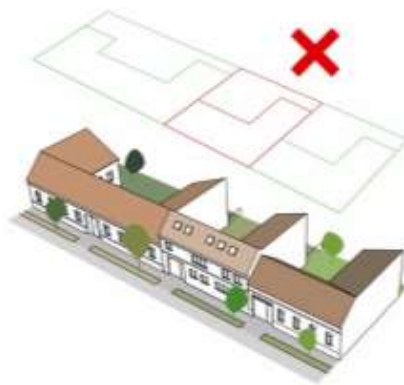
A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, VALAMINT ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ AZ ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZEKRE

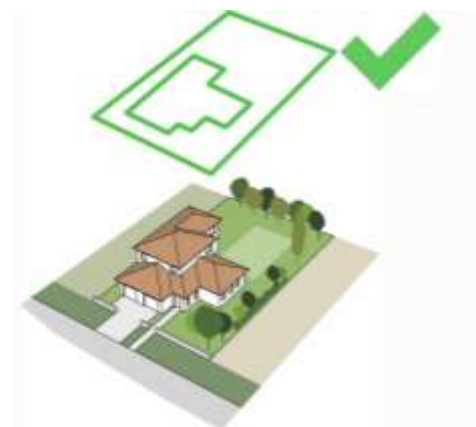
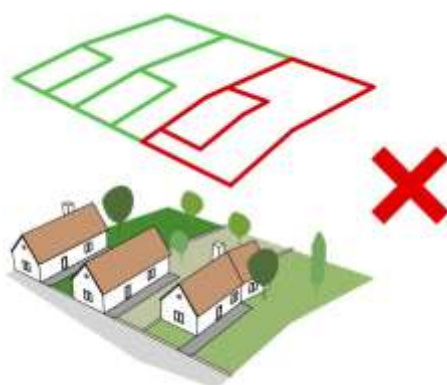
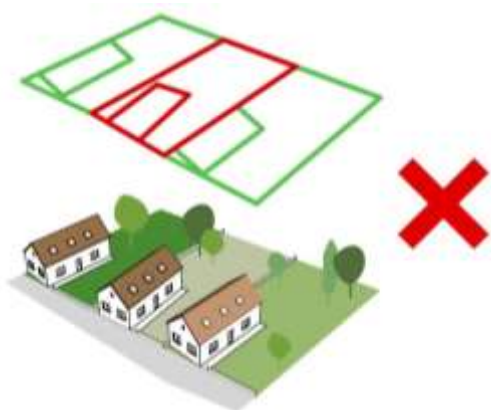
ÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE, TELEPÍTÉS

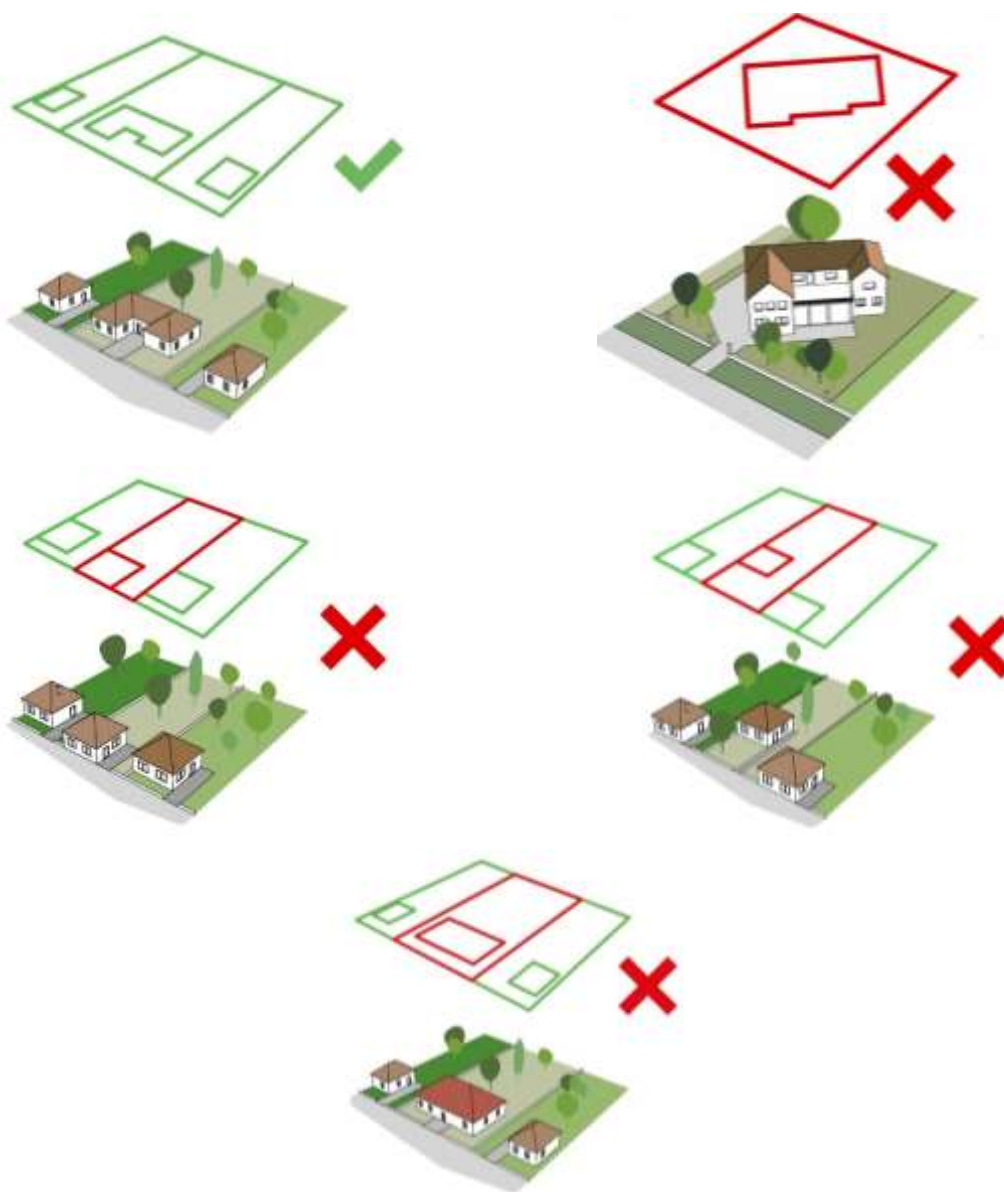
Az átalakuló településrész területén a kialakult beépítés változatos. A település nagyobb részén a hagyományos oldalhatáron álló beépítés a jellemző. Azokban az utcákban, ahol az épületek jellemzően oldalhatáron helyezkednek el, az oldalhatáros beépítés továbbra is követendő. Új épület építése esetén az előkertek mélysége az utcában már kialakult előkert-méretekhez alkalmazkodjon. A kialakult beépítésű területeken nem kívánatos az utcák kialakult ritmusától, telekszélességektől eltérő telekszélességek kialakítása.

Újonnan kialakításra kerülő lakóterületek esetében elképzelhető zárt sorú beépítés, ill. szabadon álló vagy ikres beépítés is. Új épület építése esetén azonban ezeken a területeken is (mind az oldalhatáros, szabadon álló ill. zárt sorú beépítéskor) az előkertek mélysége és a beépítés módja az utcában már kialakult előkert-méretekhez és beépítésekhez alkalmazkodjon.



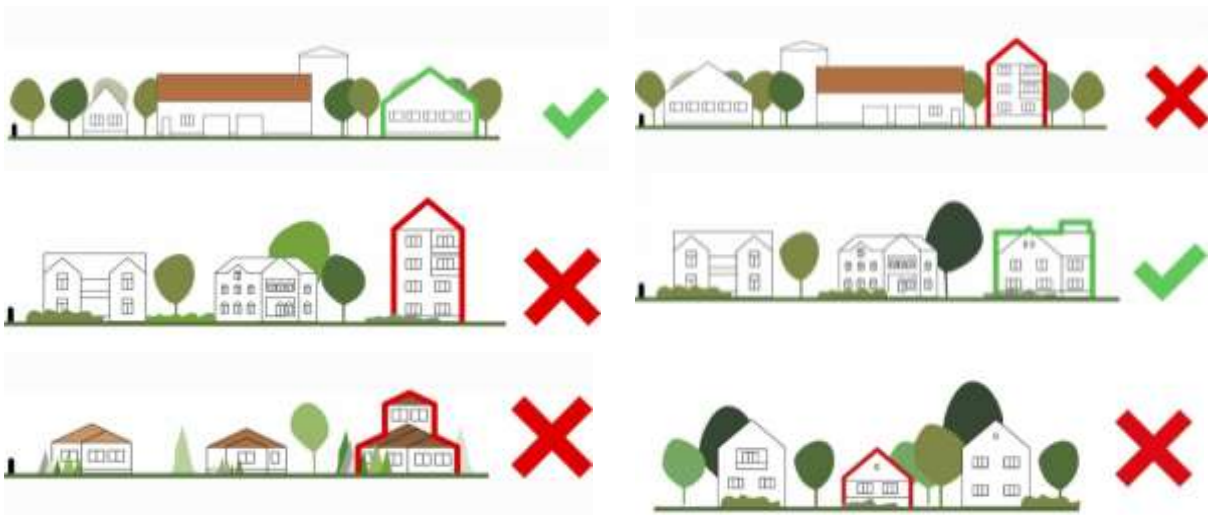






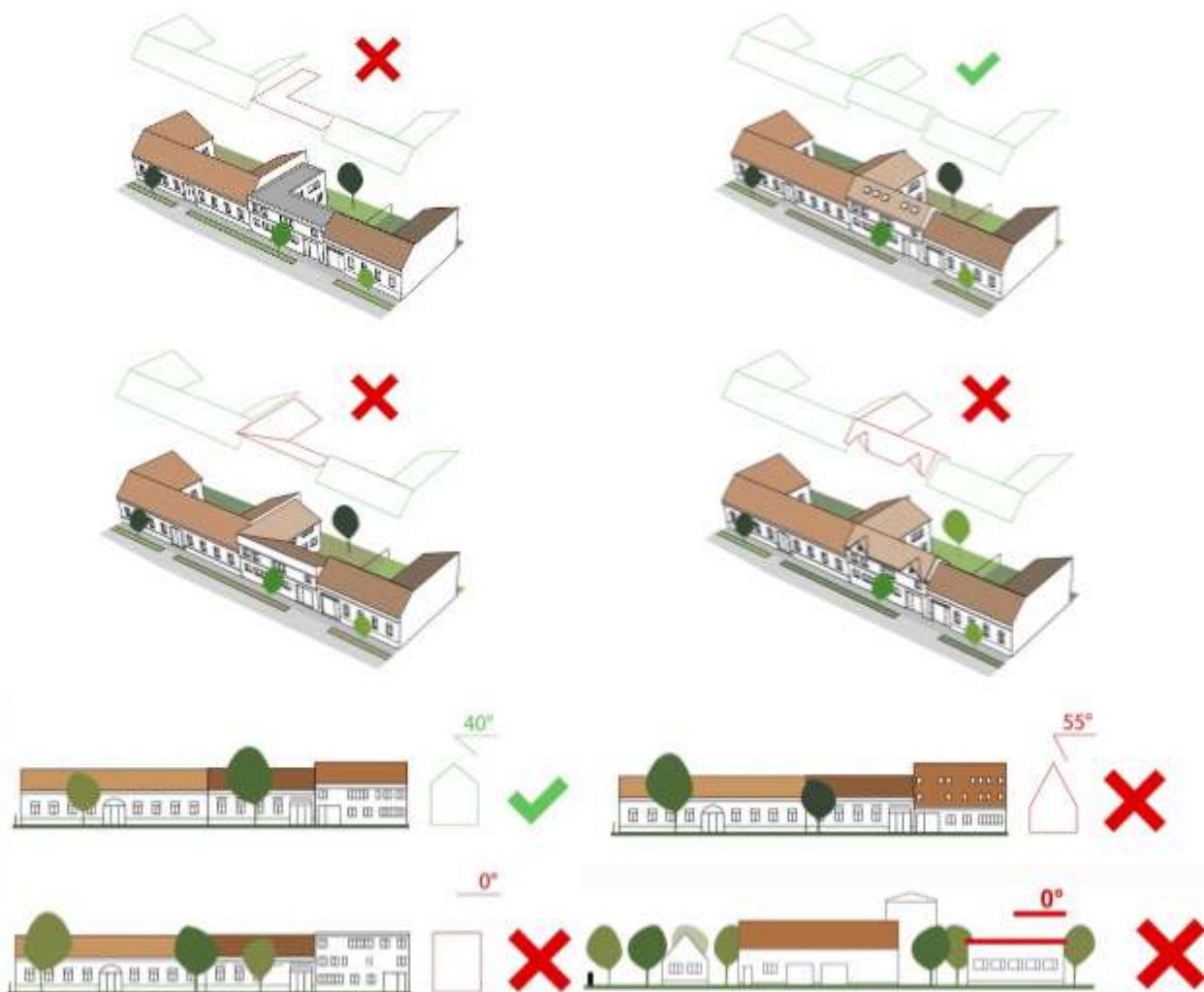
ÉPÜLETEK MAGASÁGA

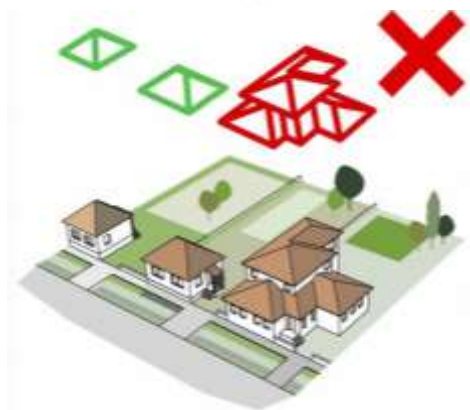
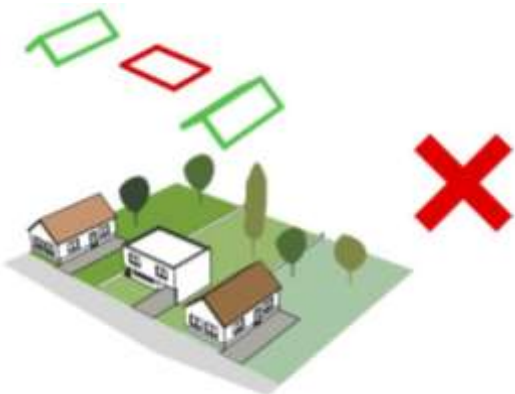
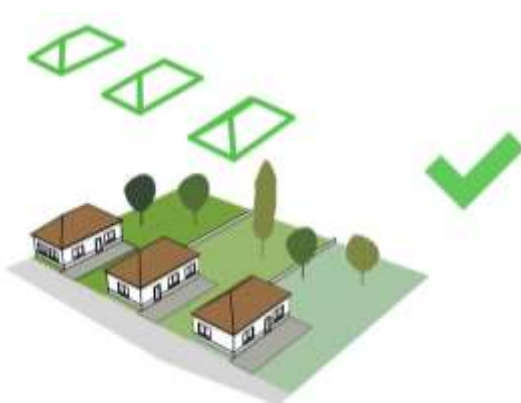


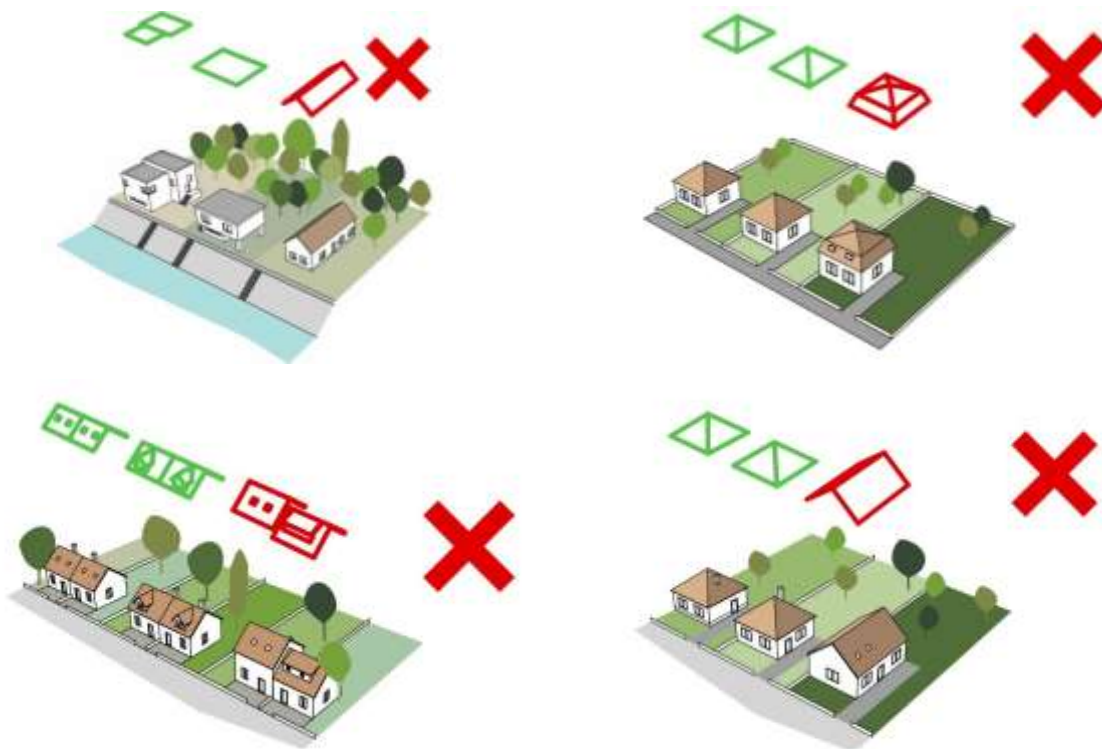


A meglévő épületek közé épülő új házak magassága az utcában meglévő házak magasságához alkalmazkodjon.

TETŐFORMA

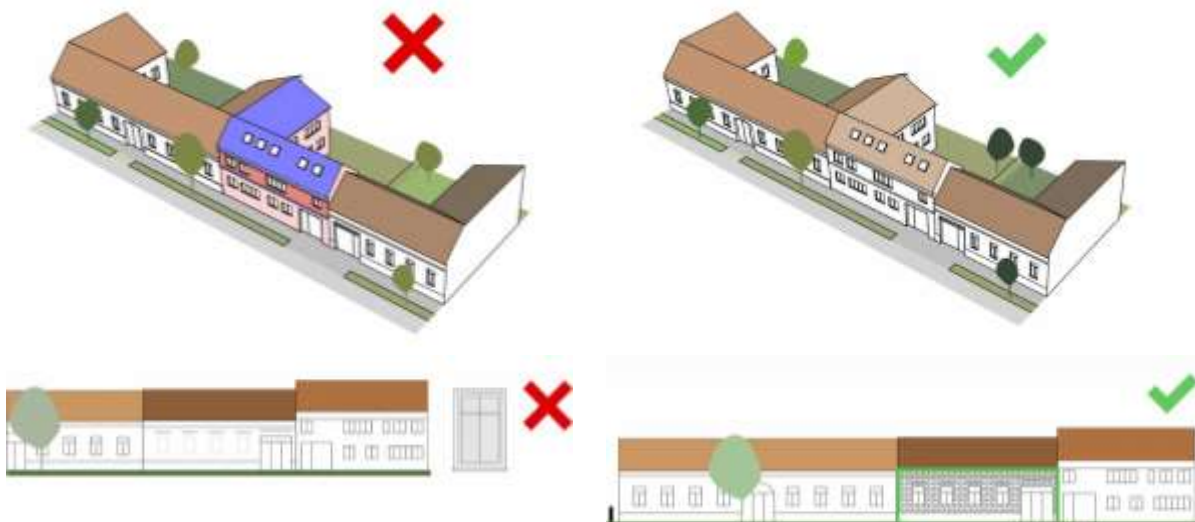


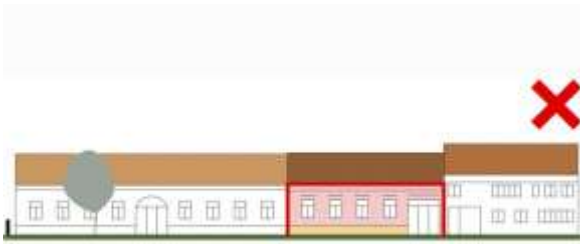




Elvárás a környezetben kialakult renchez történő alkalmazkodás a gerincirányok, oromfalak, a tetők formavilágának, tagolásának tekintetében. Az épületeken az égetett agyagcserép vagy betoncserép fedés javasolt. Kerülendő a nem természetes színű tetőhéjazatok alkalmazása. A feltűnő, kirívó színhasználat (pl. zöld vagy kék tetőfedés) nem megengedhető.

HOMLOKZAT KIALAKÍTÁSA, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS







Az épületek homlokzatának, oromfalának, tűzfalának kialakításánál a területen hagyományos, illeszkedő architektúra alkalmazása javasolt. Kerülendő a homlokzat túlzott - kővel, fával vagy téglával történő - burkolása. A homlokzati felületek és nyílászárók színei esetében kerülni kell a túlzottan élénk vagy túlzottan sötét színek (lila, kék, piros...) használatát és a környezethez alkalmazkodó természetes pasztellszíneket kell előnyben részesíteni. Egy adott épületen nem ajánlott túl sok eltérő szín vagy 3-nál több árnyalat alkalmazása.

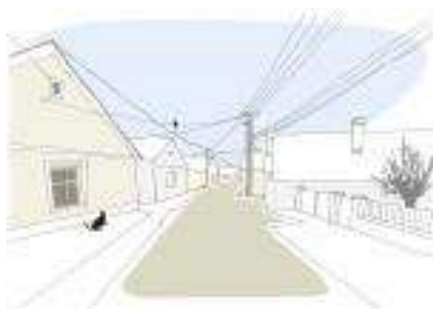
A lábazatok esetében kerülendő a ragasztott, csempeszerű utánzatok alkalmazása. Előtérbe kell helyezni a hagyományos kő, téglá vagy vakolt lábazatokat.

KERÍTÉSEK KIALAKÍTÁSA



Az esetlegesen nádszövettel takart dróthálós kerítés, alumínium hullámlemez kerítés használata nem megengedhető. Kerülendő a területen idegenül ható tömör sövénykerítések kialakítása.

KÖZTERÜLETEK KIALAKÍTÁSA



A közterületek kialakítása megléte, hiánya alapvetően befolyásolja egy település imázsát, hangulatát, megítélését. A településképi alakításában nagy szerepe van az utcák, járdák, terek burkolatának, az utcabútoroknak, a közvilágítás, közművek oszlopai kialakításának, minőségének, a zöldfelületeknek, növényzetnek. Különösen nagy gondot kell tehát fordítani a parkok, közterületek növényzetére, a növényfajok kiválasztására, az alkalmazásra kerülő utcabútorokra (kerékpártároló, padok, játszótéri elemek, lámpatestek stb..).

Az utcaképeket rendkívül pozitívan befolyásolják az utakat kísérő fasorok. Fontos lenne, hogy minden utca esetében gondot fordítsanak megfelelő út menti fásítás kialakítására is. Az utakat kísérő meglévő fasorokat (pl. Rákóczi utca) mindenképpen meg kell őrizni, a hiányzó fákat, növényzetet pótolni kell.

Előtérbe kell helyezni a lombhullató fafajták telepítését és kerülni kell a tájidegen növények alkalmazását. Virágzó növények esetében is fontos az egységes megjelenés, lehetőség szerint egytípusú növényállomány valamint a hagyományos, falusi hangulatot teremtő virágok előnyben részesítése. Megfelelő növénytelepítéssel kedvezően befolyásolható a település egyes területeinek a megjelenése.

A TELEPÜLÉS TELJES TERÜLETÉRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

Kerülendő a tájidegen anyaghasználat (deszkaborítású épületek, rönkházak)



Utcafronton kerülendő a drótkerítés vagy elemes drótkerítés alkalmazása.



Utcai homlokzaton (valamint lehetőség szerint utcáról látszó homlokzaton) kerülendő napelem, szerelt kémény, klímaberendezés kültéri egysége, antenna megjelenése.

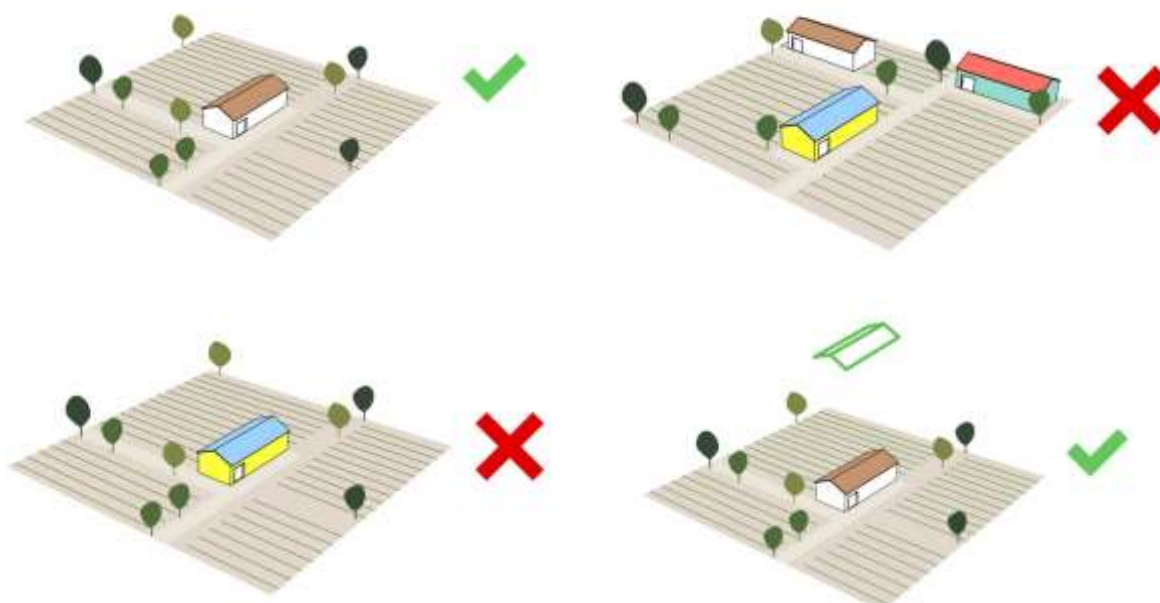


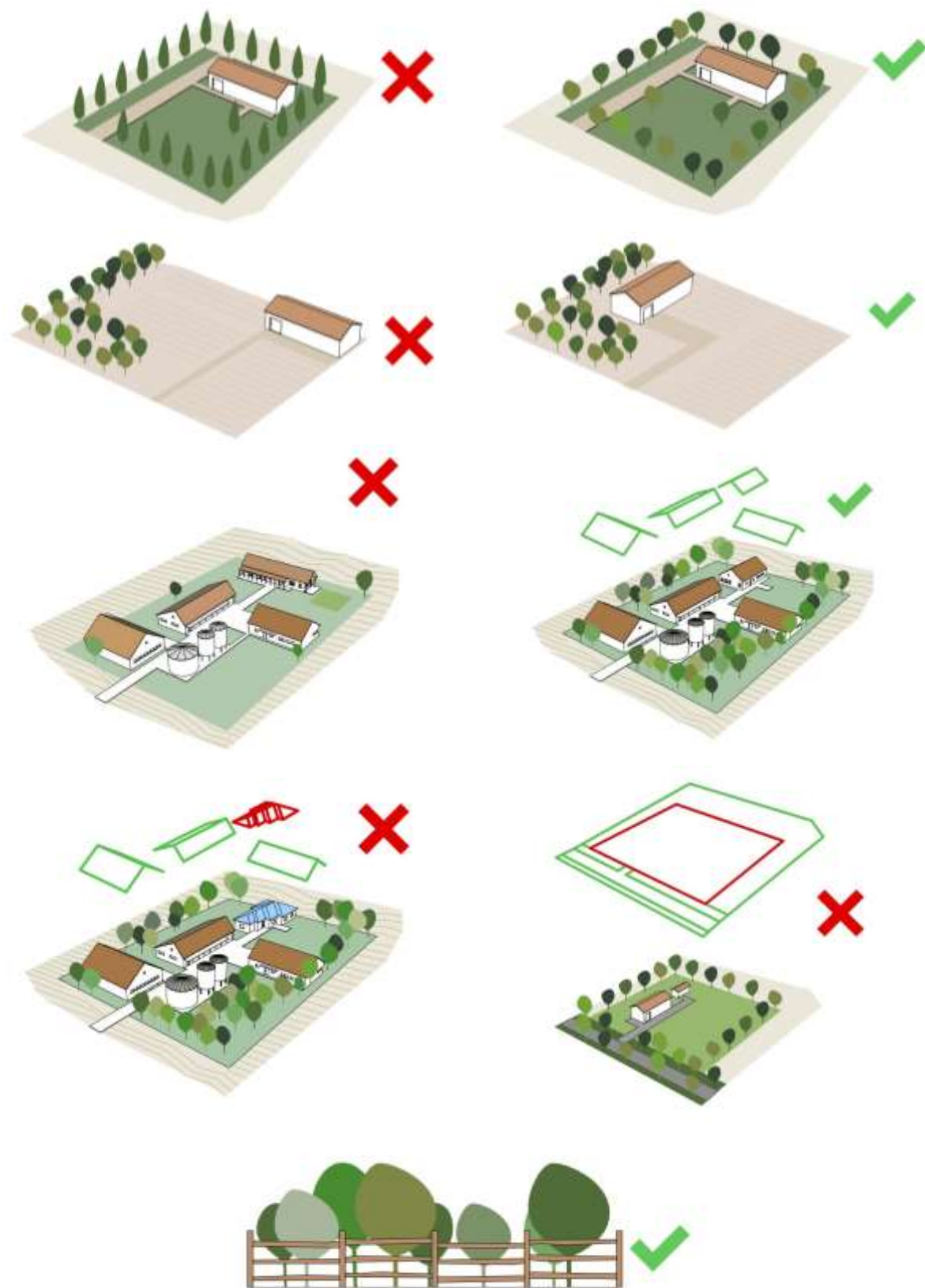
TÁJRENDEZÉSI, TÁJVÉDELMI JAVASLATOK, BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A védelemmel érintett területeken csak a természetvédelemhez és az erdő és mezőgazdasághoz, gazdálkodáshoz szükséges épületek, építmények jelenhetnek meg.

Ezek kialakításának fő szempontjai: a terephez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

A területen kerülendő a tájidegen fafajok, cserék telepítése.





Külterületen a táj sokszínűségét adó természet közeli élőhelyek az erdők, rétek, legelők fenntartása kiemelten fontos feladat. Meg kell őrizni azok érintetlenségét. Meg kell tartani és lehetőleg növelni kell a vízfolyásokat, utakat kísérő erdősávok, ligetek területét. Törekedni kell arra, hogy az erdőterületek, rétek területei ne csökkenjenek.



Elsőrendű fontosságú a település táji megjelenésének védelme. Javasolt a meglévő, nagy kiterjedésű rétek és szántók táblaméreteinek lehetőség szerinti csökkentése és a szegélyek, védőfásítások pótlása, új védőfasorok telepítése. Ezek alapvető fontosságúak a táj jellegének megőrzéséhez. Nyilvánvaló, hogy a táj a földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú része, a rá jellemző természeti értékekkel és természeti rendszerekkel, valamint az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt, ahol kölcsönhatásban találhatók a természeti erők és a mesterséges (ember által létrehozott) környezeti elemek. (Tvt.)

A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról.



A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.

Az esetleges külterületi fejlesztések során törekedni kell arra, hogy az újabb gazdasági területek a már meglévő ilyen funkciójú területek közelében helyezkedjenek el, mert így a természet közeli területek kevésbé lesznek az esetleg káros hatások által érintve. Az új fejlesztési területek kialakítása, meglévő területek fejlesztése során kötelező telken belüli védőfásítással, védőerdők telepítésével kívánatos elősegíteni a fejlesztések tájba illesztését.



Az épületek színhasználata tekintetében nem kívánatos a rikító, harsány színek alkalmazása.

A szántók, rétek területén különös gondot kell fordítani vizuális környezetszennyezés elkerülésére. Ezeken a területeken nem kívánatos a tájat elcsúfító mobil konténerek, lakókocsik kihelyezése, 'bódé' jellegű építmények megjelenése.

ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

Kortárs példa értékű épületek Beledről



Környezetet, településképet, hagyományokat tisztelő kortárs, példa értékű épületek más településekről









Környezetet, településképet, hagyományokat tisztelő épületek és felújítások



BELED TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Épületek, amelyek még magukban hordozzák a lehetőséget

Épületek, amelyek egy jóérezésű felújítással, megújítással a településkép, utcakép díszévé válhatnak



Kerítések





Épület részletek (homlokzatok, nyílásosztások, ajtók, ablakok, oromfalak...)









Növényzet telepítés, parkosítás





Igényes, illeszkedő anyaghasználat





Gazdasági épületek



SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Hidak, buszmegállók, utcabútorok, szobrok, keresztek, kápolnák, ravatalozó, szépen gondozott árkok...







Reklámok elhelyezésére magasabb szintű jogszabály (a reklámok közzétételéről rendelkező 104/2017.(IV.28.) Kormányrendelet) magántulajdonú ingatlanokon nem ad lehetőséget. Közterületen és köztulajdonban álló ingatlanok esetében pedig ugyanezen jogszabály csak részlegesen, területfelhasználáshoz kötötten ad lehetőséget. Közterületen kizárólag az önkormányzat jóváhagyásával lehet reklámot elhelyezni. A reklámokkal, cégekkel, feliratokkal kapcsolatos általános elvárás és cél a településen, hogy azok harmonikusan illeszkedjenek az utcaképbe és a településképbbe, ne hivalkodjanak, környezetüket tiszteletben tartsák.

jó példa utcabútorra más településekről



TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELMI SZEMPONTBÓL NÖVÉNYTELEPÍTÉSRE JAVASOLT
FAJOK LISTÁJA

Őshonos fafajok

Tudományos név	Magyar név
<i>Acer campestre</i>	mezei juhar
<i>Acer platanoides</i>	korai juhar
<i>Acer pseudoplatanus</i>	hegyi juhar
<i>Acer tataricum</i>	tatár juhar
<i>Betula pendula</i>	közönséges nyír
<i>Carpinus betulus</i>	közönséges gyertyán
<i>Fraxinus angustifolia subsp. pannonica</i>	magyar kőris
<i>Fraxinus excelsior</i>	magas kőris
<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kőris
<i>Malus sylvestris</i>	vadalma
<i>Populus nigra</i>	fekete nyár
<i>Populus tremula</i>	rezgő nyár
<i>Prunus avium</i>	madárcseresznye
<i>Prunus padus</i>	zselnicemeggy
<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte
<i>Quercus cerris</i>	csertölgy
<i>Quercus petraea</i>	kocsánytalan tölgy
<i>Quercus pubescens</i>	molyhos tölgy
<i>Quercus robur</i>	kocsányos tölgy
<i>Salix alba</i>	fehér fűz
<i>Sorbus aria</i>	lisztes berkenye
<i>Sorbus aucuparia</i>	madárberkenye
<i>Sorbus domestica</i>	házi berkenye
<i>Sorbus torminalis</i>	barkóca berkenye
<i>Tilia cordata</i>	kislevelű hárs
<i>Tilia platyphyllos</i>	nagylevelű hárs
<i>Ulmus glabra</i>	hegyi szil

<i>Ulmus laevis</i>	vénicszil
<i>Ulmus minor</i>	mezei szil
<i>Staphylea pinnata</i>	mogyorós hólyagfa

Óshonos cserjefajok

Tudományos név	Magyar név
<i>Berberis vulgaris</i>	közönséges borbolya
<i>Cerasus fruticosa</i>	csepleszmegegy
<i>Cornus mas</i>	húsos som
<i>Cornus sanguinea</i>	veresgyűrű som
<i>Coryllus avellana</i>	közönséges mogyoró
<i>Cotinus coggygria</i>	cserszömörce
<i>Cotoneaster niger</i>	fekete madárbirs
<i>Crataegus laevigata</i>	kétfibés galagonya
<i>Crataegus monogyna</i>	egyfibés galagonya
<i>Euonymus europaeus</i>	csíkos kecskerágó
<i>Euonymus verrucosus</i>	bibircses kecskerágó
<i>Hedera helix</i>	közönséges borostyán
<i>Ligustrum vulgare</i>	közönséges fagyal
<i>Lonicera xylosteum</i>	ükrörke lonc
<i>Prunus spinosa</i>	kökény
<i>Prunus tenella</i>	törpemandula
<i>Rosa canina</i>	gyepúrózsa
<i>Rosa pimpinellifolia</i>	jajrózsa
<i>Rubus caesius</i>	hamvas szeder
<i>Salix cinerea</i>	rekettyefűz
<i>Spiraea media</i>	szirti gyöngyvessző
<i>Viburnum lantana</i>	ostorménfa
<i>Viburnum opulus</i>	kányabangita
<i>Vinca minor</i>	kis télizöld meténg

Telepítésre javasolt egyéb fa- és cserje fajok

Tudományos név	Magyar név
<i>Acer ginnala</i>	tűzvörös juhar
<i>Aesculus carnea</i>	vadgesztenye
<i>Aesculus hippocastanum</i>	vadgesztenye
<i>Catalpa bignonioides</i>	szivarfa
<i>Colutea arborescens</i>	sárga borsófa
<i>Corylus colurna</i>	törökmogyoró
<i>Ginkgo biloba</i>	páfrányfenyő
<i>Laburnum anagyroides</i>	közönséges aranyeső
<i>Liriodendron tulipifera</i>	tulipánfa
<i>Malus baccata</i>	díszalma
<i>Platanus × acerifolia</i>	közönséges platán
<i>Prunus × cistena</i>	vérszilva
<i>Salix caprea</i>	kecskefűz
<i>Sophora japonica</i>	japánakác
<i>Sorbus rotundifolia</i>	kereklevelű berkenye
<i>Staphylea pinnata</i>	mogyorós hólyagfa
<i>Tilia tomentosa</i>	ezüsthárs
<i>Prunus fruticosa</i>	cseplezme
<i>Prunus serrulata</i>	díszcseresznye

TILTOTT FAJOK LISTÁI

1143/2014. EU rendelet

az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről

A rendelet alapján a tagországok képviselőiből álló inváziós fajok elleni védelemért felelős bizottság elfogadta azt a növény- és állatfajlistát, mely az Unió számára veszélyt jelentő inváziós idegenhonos fajok jegyzékét alkotja. A listán szereplő fajok egyedeire vonatkozó szigorú szabályok szerint tilos az egész EU területén forgalomba hozni és a természetbe kibocsátani akár egyetlen példányt is, de a behozatalra, tartásra, tenyésztésre, szaporításra, szállításra, kereskedelemre és felhasználásra is hasonlóan szigorú szabályok vonatkoznak.

A listában szereplő növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
borfa, tengerparti seprűcserje	Baccharis halimifolia
kaliforniai tündérhínár	Cabomba caroliniana
vízjácint	Eichhornia crassipes
perzsa medvetalp	Heracleum persicum
sosnowsky-medvetalp	Heracleum sosnowskyi
hévízi gázló	Hydrocotyle ranunculoides
fodros átokhínár	Lagarosiphon major
nagyvirágú tóalma	Ludwigia grandiflora
sárgavirágú tóalma	Ludwigia peploides
sárga lápbuzogány	Lysichiton americanus
közönséges süllőhínár	Myriophyllum aquaticum
keserű hamisüröm	Parthenium hysterophorus
ördögfarok keserűfű	Persicaria perfoliata
kudzu nyílgyökér	Pueraria montana var. lobata
közönséges selyemkóró	Asclepias syriaca
vékonylevelű átokhínár	Elodea nuttallii
bíbor nebáncsvirág	Impatiens glandulifera
felemáslevelű süllőhínár	Myriophyllum heterophyllum
kaukázusi medvetalp	Heracleum mantegazzianum
óriásrebarbara	Gunnera tinctoria
tollborzfü	Pennisetum setaceum
	Alternanthera philoxeroides
	Microstegium vimineum

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet

a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

A kormányrendelet melléklete meghatározza azoknak a fajoknak a listáját, melyek inváziós és termőhely-idegen növényfajoknak tekinthetők, így az 5. § (2) bekezdés értelmében a Natura 2000 gyepterületeken ezek megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.

Az érintett növényfajok:

1. Fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
akác	Robinia pseudo-acacia
amerikai kőris	Fraxinus americana
bálványfa	Ailanthus altissima
keskenylevelű ezüstfa	Elaeagnus angustifolia
fekete fenyő	Pinus nigra
erdei fenyő	Pinus silvestris

gyalogakác	Amorpha fruticosa
kései meggy	Prunus serotina
zöld juhar	Acer negundo

2. Lágyszárú inváziós növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
alkörmös	Phytolacca americana
japánkeserűfű fajok	Fallopia spp.
kanadai aranyvessző	Solidago canadensis
magas aranyvessző	Solidago gigantea
parlagfű	Ambrosia artemisifolia
selyemkóró	Asclepias syriaca
süntők	Echinocystis lobata

43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet

a növényvédelmi tevékenységről

A rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében a földhasználó és a termelő köteles védekezni az alábbi növények ellen: parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), keserű csucsor (*Solanum dulcamara*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranka fajok (*Cuscuta* spp.).

A természetes növényvilágra veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok hazai tudományos alapú jegyzéke szerinti további tiltott fajok:

Magyar név	Tudományos név
észak-amerikai őszirózsák	Aster lanceolatus (beleértve A. tradescantii), A. novi-belgii, A. ×salignus
nyugati ostorfa	Celtis occidentalis
átoktüske	Cenchrus incertus
díszárpa	Hordeum jubatum
japánkomló	Humulus scandens
kisvirágú nebánsvirág	Impatiens parviflora
vékony szittyó	Juncus tenois
közönséges vadszőlő	Parthenocissus inserta
tapadó vadszőlő	Parthenocissus quinquefolia
kínai alkörmös	Phytolacca esculenta
magas kúpvirág	Rudbeckia laciniata
parti szőlő	Vitis vulpina
moszatpáfrány-fajok	Azolla caroliniana (<i>A. filiculoides</i>), <i>A. mexicana</i>

kanadai átokhínár	Elodea canadensis
törpe békalencse	Lemna minuta
kagylótutaj	Pistia stratiotes

NATURA 2000 TERÜLETEK

Rábaköz - Beled

059/6, 059/7, 060/2, 060/3, 063/4, 063/5, 064/5, 064/6, 064/7, 065/1, 066/4, 066/5, 066/6, 066/8, 066/9, 066/10, 066/11, 066/12, 067/2, 067/3, 089/2, 0117/1, 0117/2, 0117/3, 0121, 0157/3, 0157/4, 0157/6, 0157/7, 0157/10, 0157/11, 0157/12, 0157/14, 0173, 0183/4, 0220/3, 0220/4, 0220/5, 0220/6, 0220/7, 0220/9, 0233, 0234, 0235, 0236/4, 0236/6, 0236/25, 0236/26, 0236/27, 0272/17, 0281, 0282, 0285/2, 0285/3

Répcse mente - Beled

0108/1, 0108/2, 0108/3, 0108/4, 0116, 0117/4, 0117/5, 0117/6, 0117/7, 0117/8, 0118/1, 0118/2

MŰEMLÉKEK

törzsszám	azonosító	helység	cím	név	helyrajzi szám
3722	4001	Beled	Vica, Fő u. 2. Vica (Temető), Fő	R. k. templom	1405
3723	4002	Beled	utca 2.	Pietá szobor	
11456	14903	Beled	Rákóczi utca 122.	Barthodeiszky-Udvarly kastély	1015/4

A város műemlékei körüli műemléki környezetek jegyzékét az alábbi táblázat tartalmazza:

R.k. templom	1401/4, 1404, 1406/3, 1406/8, 1513, 1514, 1515, 1588, 1591, 1592 hrsz.
Pietá-szobor	1404 hrsz.
Barthodeiszky-kastély	1000, 1001/1, 1001/2, 1002, 1003, 1006, 1007, 1008, 1009/1, 1009/2, 1010, 1015/1, 1015/3, 1017, 1018, 1019, 1020/2, 1021/2, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1042, 1043, 1044, 1143, 1144, 1146/1, 190/1, 190/2, 191, 193, 197, 198, 199, 200, 201/1, 201/3, 202/1, 203/3, 203/6, 203/7 hrsz.

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

település	lelőhely szám	név	védési jogi aktusok	HRSZ
Beled	1	Gólyafészek	06/19, 06/20, 06/21, 06/9, 06/18, 06/10, 06/14, 06/11, 06/13, 06/12, 024/5	
Beled	2	TSZ istálló	480/7, 483	
Beled	3	Alsó-Kertalja	1058, 1059, 1060, 1053/2, 1014, 1015/2, 1045/1, 1034, 1033, 1032, 1022, 1021/1, 1020/1, 1051/1, 1048, 1035, 1047/1, 1065/1, 1057/2, 1055, 1052/4, 1046/1, 1036/1, 1031/1, 1023/1	
Beled	4	Fűz-erdei Belső-dűlő	039/16, 039/15, 039/14, 039/17, 039/12, 039/11, 039/13, 047/45, 047/42, 047/48, 047/49, 047/53, 047/52, 047/51, 047/54, 047/55, 047/57, 047/58, 047/59, 047/37, 047/18, 047/56, 047/44, 047/41, 047/43, 047/46, 047/47, 047/50, 039/10, 047/60	
Beled	5	Vica, Ferenc-tag	1513, 1515, 1514, 1406/7, 1406/6, 1406/5, 1412, 1411, 1410, 1406/9, 1406/3, 1406/4, 1591, 1588, 1406/8, 1405, 1594, 1592, 1401/4, 1401/3, 1401/2, 1401/1, 1402, 1404, 1593/2, 0272/21, 0272/19, 0272/22, 0272/23, 0272/18	
Beled	6	Vica, Tövis-dűlő	0249/13, 0249/29, 0249/28, 0249/14	
Beled	7	Fő úttól D-re	1498, 1497, 1496, 1495, 1494, 1493	
Beled	8	Vicai határra-dűlő	06/18, 06/8, 06/57, 06/66, 06/67, 06/22, 06/23	

Beled	9	Kerékvágó összevont lelőhely	029/32, 029/33, 029/34, 029/35, 029/36, 029/5, 029/4, 029/6, 029/8, 029/7, 029/10, 029/9, 042, 029/26, 029/30, 029/29, 029/28, 029/27, 029/31, 029/37, 029/38, 029/39, 029/40, 029/3, 029/2, 029/1, 029/42, 029/43, 029/44, 029/46, 029/45, 04/4, 04/14, 09, 04/9, 029/13, 029/12, 029/11, 029/14, 029/15, 029/16, 029/17
Beled	11	Kerékvágó III.	029/19, 029/18, 029/17, 029/16, 029/20
Beled	12	Árokra-dűlő	025/3, 025/4, 025/5, 025/10, 025/9, 025/8, 025/7, 025/11, 024/5, 029/21, 026/1, 029/20
Beled	13	Paczat-dűlő	0249/40, 0249/25, 0249/24, 0249/26, 0249/27, 0249/29, 0249/28, 032/5, 032/6, 032/4
Beled	14	Felső kertalja II.	0249/16, 0249/15
Beled	15	Alsó kertalja II.	03/3, 03/4
Beled	16	Vízműtől ÉNy-ra MOL benzinkút mellett	1012/8, 0269/2
Beled	17	Vicai határra-dűlő	059/3, 058/4, 057/10 08/7, 08/2, 08/5, 08/4, 07, 017/10, 09, 010/4, 08/1, 08/8, 017/9, 017/8, 017/7, 08/6

IMPRESSZUM

BELED VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

www.beled.hu

9343 BELED, Rákóczi u. 137.

Telefon: 96/594-170

Polgármester: Major Jenő

polgarmester@beledhivatal.eu

Főépítész: Gyárfás Henriett

gyarfasheni@gmail.com

SZERKESZTETTE: Gyárfás Henriett, Tér-Háló Terra Kft.

SZOVEG: Dr.Baranyai Lenke, Gyárfás Henriett

FOTO: Gyárfás Henriett, Borosné Kovács Marina

Beled, 2018.